

Opmaak voor het implementatierapport van het Verdrag van Aarhus overeenkomstig beslissing IV/4 (ECE/MP.PP/2011/2/Add.1)

Het hierna volgende rapport is voorgelegd namens de Federale Overheid van het Koninkrijk België overeenkomstig beslissingen I/8, II/10 en IV/4.

Naam van de verantwoordelijke, belast met het voorleggen van het federale rapport:	Nils VANSTAPPEN
Handtekening:	
Datum:	

IMPLEMENTATIERAPPORT

Gelieve de volgende details over het ontstaan van dit rapport in te vullen

Entiteit	Federale overheid van het Koninkrijk België
Verantwoordelijke federale instelling	
Volledige naam van de instelling:	Federale overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu – Directoraat-generaal Leefmilieu
Naam en titel van de verantwoordelijke:	Pierre KERKHOF, Directeur-generaal
Postadres:	Victor Hortaplein, 40 bus 10 1060 BRUSSEL
Telefoon:	
Fax:	
E-mail:	Info@health.fgov.be

Contactpersoon met betrekking tot het federaal rapport (indien het om een andere persoon gaat):	
Volledige naam van de instelling:	Federale overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu – Directoraat-Generaal Leefmilieu
Naam en titel van de verantwoordelijke:	Nils VANSTAPPEN
Postadres:	Victor Hortaplein, 40 bus 10 1060 BRUSSEL
Telefoon:	02/524.88.59
Fax:	
E-mail:	nils.vanstappen@health.fgov.be

I. Process by which the report has been prepared

Verschaf beknopte informatie over de voorbereidingsprocedure van dit rapport, alsook informatie over welke soorten overheidsdiensten geconsulteerd werden of bijgedragen hebben tot de voorbereiding, over hoe het publiek geraadpleegd werd en hoe rekening werd gehouden met de resultaten van de publieke raadpleging en over het materiaal dat gebruikt werd als basis voor de voorbereiding van het rapport.

Antwoord:

Het Verdrag betreffende de toegang tot informatie, inspraak bij de besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden is op Belgisch vlak een "gemengd" verdrag. Dat wil zeggen dat de implementatie ervan afhangt van diverse autoriteiten. *In concreto* betreft het de federale overheid en drie gefedereerde entiteiten (Waals Gewest, Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Vlaams Gewest). Elke overheid heeft bijgevolg intern geantwoord op dit verslag voor wat onder haar bevoegdheid valt. Dat is de reden waarom het nationale rapport van België is samengesteld uit vier afzonderlijke rapporten.

Aangezien bepaalde bevoegdheden nationaal blijven en bijgevolg door de federale overheid worden beheerd, kunnen de gewestelijke rapporten op bepaalde punten verwijzen naar het federale rapport (vooral wat het gerechtelijke aspect van de toegang tot de rechter betreft). Omgekeerd zijn bepaalde bevoegdheden uitsluitend gewestelijk. In dit geval maakt het federale rapport daar uitdrukkelijk melding van.

De coördinatie van het nationale rapport gebeurde in het kader van het Aarhus-netwerk dat deel uitmaakt van het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid (C.C.I.M.), dat op Belgisch vlak de inzake milieu bevoegde politieke en administratieve autoriteiten verenigt. Dit Aarhus-netwerk is belast met de voorbereiding en de follow-up van de internationale onderhandelingen die verbonden zijn aan het Verdrag van Aarhus.

Het Aarhus-netwerk heeft de voorbereiding en de nationale consultatie gecoördineerd strevend naar homogeniteit op Belgisch vlak.

De online consultatie vond plaats van 20 oktober tot en met 24 november 2020 via de websites van de verschillende overheden (www.health.belgium.be/www.milieu.belgie.be / www.consult-leefmilieu.be en www.belgium.be voor het federale niveau) en ook via de nationale portaalsite www.aarhus.be. De vier

gewestelijke milieufederaties (Bond Beter Leefmilieu, BRAL, Inter-Environnement Wallonie en Inter-Environnement Bruxelles) werden rechtstreeks gecontacteerd om hun advies over het ontwerp van implementatierapport te vragen.

De federale overheid heeft in totaal zes adviezen van ngo's ontvangen tijdens de openbare raadpleging over het zesde implementatierapport. Van deze zes adviezen hebben vier adviezen (het advies van het Comité de Défense de l'Altitude Cent, twee adviezen van de Association des Comités de Quartiers Ucclois en het advies van twee Belgische burgers woonachtig in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) voornamelijk betrekking op de toepassing van het Verdrag van Aarhus door de overheid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze adviezen werden doorgestuurd naar deze overheid en worden geïntegreerd in hun deel van het nationaal rapport.

In tegenstelling tot wat het geval was voor het rapport van 2016 werd geen gezamenlijk advies ingediend door het platform van de vier gewestelijke milieufederaties. Van de vier gewestelijke milieufederaties dienden enkel Inter-Environnement Wallonie en Inter-Environnement Bruxelles een advies in met betrekking tot het federaal onderdeel van het implementatierapport. Van deze twee adviezen wordt hieronder een samenvatting weergegeven.

I) Advies van Inter-Environnement Wallonie (hierna: IEW).

- IEW betreurt dat de aanbevelingen die werden geformuleerd door de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) onvoldoende in overweging worden genomen door de verschillende overheden en hun administraties.
- IEW merkt op dat de samenstelling van de FRDO, die bestaat uit zowel stakeholders die private en sectorale belangen vertegenwoordigen als stakeholders die gemeenschappelijke maatschappelijke belangen vertegenwoordigen, en het consensueel besluitvormingsproces van de FRDO het formuleren van voldoende ambitieuze aanbevelingen op het vlak van klimaat en milieu sterk bemoeilijkt.
- IEW betreurt dat het nieuw wettelijk kader voor financiële steun aan koepels van milieuverenigingen niet toegepast is gedurende de voorbije twee jaar, wat de goede werking van de koepelorganisaties in gevaar bracht; IEW betreurt meer in het algemeen de plafonnering van de financiële bijdragen aan milieuverenigingen waardoor een gebrek aan financiële en menselijke middelen dreigt voor deze verenigingen, zeker nu ze worden geconfronteerd met een groeiende vraag tot deelname aan consultatieve processen.
- Wat betreft toegang tot milieu-informatie juicht de IEW de volgende elementen toe:
 - de initiatieven die worden uitgevoerd door de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu om het publiek bewust te maken van het recht op toegang tot milieu-informatie;
 - de verschillende campagnes en acties van de federale administratie om milieu-informatie te vulgariseren voor het grote publiek; IEW herinnert er echter aan dat het recht op toegang tot informatie ook vereist dat overheden toegang verzekeren tot administratieve en wetenschappelijke informatie en ook tot de basisgegevens en -referenties zoals deze door de administratie zijn behandeld (en dus zonder vulgarisering).
- Wat betreft inspraak van het publiek stelt IEW vast dat de mobilisatie van het publiek sterk verschilt naargelang het thema van de consultatie maar herinnert eraan dat, zelfs als bepaalde « metastrategische » documenten waarschijnlijk minder reactie van het publiek uitlokken, dit niet betekent dat deze consultaties van minder belang zijn.
- Wat betreft toegang tot de rechter merkt IEW het volgende op:

- verwijzend naar het advies afgeleverd door de koepel van de vier federaties van 2016 herinnert IEW aan de belangrijke rol die milieuverenigingen spelen voor het beschermen van het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu, een rol die werd erkend door het Grondwettelijk Hof;

- IEW betreurt de zeer zware financiële kosten verbonden aan een gerechtelijke procedure wat toegang tot de rechter erg bemoeilijkt; deze kosten worden trouwens sterk verhoogd door het feit dat advocatenhonoraria onderworpen zijn aan een btw-tarief van 21%.

II) Advies van Inter-Environnement Bruxelles (hierna: IEB):

Het advies van IEB dat het federaal gedeelte van het implementatierapport betreft, handelt enkel over het aspect “toegang tot de rechter”.

IEB betreurt de hoge kost voor toegang tot de rechter, een kost die sterk wordt beïnvloed door de kosten en honoraria van een advocaat, die nog worden verhoogd door de toepassing van een btw-tarief van 21%.

IEB juicht de nieuwe rechtspraak van de Raad van State toe die nu zonder beperking het belang van milieubeschermingsverenigingen erkent om in rechte op te treden tegen beslissingen die onder artikel 6, § 1, van het Verdrag van Aarhus vallen. Toch acht IEB het nuttig om deze rechtspraak te integreren in de tekst van de wet om rechtszekerheid te garanderen.

IEB betreurt de lange duur van procedures voor de Raad van State (meerdere jaren). De lange duur heeft tot gevolg dat het arrest van de Raad van State meestal pas verschijnt op het moment dat, bij gebrek aan een schorsingsarrest – wat niet gemakkelijk te verkrijgen is –, het project in kwestie vaak reeds voltooid is.

IEB betreurt eveneens de praktijk die bekend staat als de “administratieve carroussel”: de betrokken administratieve overheid trekt de voor de Raad van State aangevochten beslissingen in voor het einde van de vernietigingsprocedure en levert een nieuwe vergunning af. Hoewel een beroep tegen deze nieuwe beslissing mogelijk is, ontmoedigt dit burgers om beroep aan te tekenen, gezien de hoge kost van een procedure voor de Raad van State. Deze praktijk heeft dus *de facto* een invloed op het recht op toegang tot de rechter.

II. Particular circumstances relevant for understanding the report

Rapporteur over om het even welke bijzonderheden die relevant zijn om het rapport te begrijpen, bv. is er een federale en/of gedecentraliseerde besluitvormingsstructuur, hebben de bepalingen van het Verdrag een direct effect op de inwerkingtreding, of vormen financiële belemmeringen een opmerkelijke hindernis voor de implementatie (facultatief).

Antwoord:

Sinds 1993 is België grondwettelijk een federale staat, samengesteld uit 3 gewesten en 3 gemeenschappen. Dit federale mechanisme heeft gevolgen op het vlak van de milieubevoegdheden, aangezien de uitoefening ervan gedeeld wordt tussen de federale overheid en de drie gewesten. De drie gewesten zijn gefedereerde, afzonderlijke entiteiten die niet zijn ondergeschikt aan de federale overheid noch aan elkaar. De gewesten oefenen bevoegdheden uit die hen eigen zijn overeenkomstig de territoriale grondslag die hun geografische actieterrain afbakt.

De wet van 08/08/1980 tot hervorming der instellingen, zoals herhaaldelijk gewijzigd, preciseert deze verdeling van bevoegdheden. In België ressorteert de kern van het milieubeleid onder de bevoegdheid van de gewesten. Het betreft in het bijzonder het beleid inzake water, lucht, afvalstoffen, natuurbehoud, rationeel energiegebruik, ruimtelijke ordening, etc.

De federale overheid bezit op het vlak van milieubescherming enkele expliciet toegewezen bevoegdheden. Het gaat om:

- Import, export en doorvoer van niet-inheemse soorten
- Bescherming van de Noordzee
- Productnormen (de milieunormalisatie van de producten voordat ze op de markt worden gebracht)
- De bescherming tegen ioniserende stralingen, hierin begrepen het radioactief afval.

De Belgische federale overheid blijft overigens volledig bevoegd voor het gerechtelijke aspect van het gedeelte "toegang tot de rechter", waarbij de gewesten enkel een bevoegdheid hebben met betrekking tot de niet-gerechtelijke administratieve beroepen. Daarnaast is het hen toegestaan op basis van artikel 161 van de Grondwet om administratieve rechtscolleges op te richten voor materies die aan hen zijn toegewezen, zoals het geval is geweest met de oprichting van het "Milieuhandhavingscollege" en de "Raad voor Vergunningsbetwistingen" van het Vlaams Gewest. Bovendien zijn de gemeenschappen sinds 2014 bevoegd voor de juridische eerstelijnsbijstand. Als dusdanig beheren zij sindsdien de justitiehuisen waar burger informatie kunnen bekomen over elementaire juridische vragen.

Een tweede gevolg van het gemengd karakter van het Verdrag van Aarhus in de Belgische rechtsorde betreft de instemming met dit verdrag. De vier voor dit dossier bevoegde Parlementen (federaal Parlement, Parlement van het Waalse Gewest, Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Parlement van de Vlaamse Gemeenschap) hebben zich met betrekking tot de toetreding tot het verdrag afzonderlijk uitgesproken, rekening houdend met de bevoegdheid van de overheid waarvan zij de wetgevende macht vormen. Bijgevolg is België pas verdragsluitende partij geworden nadat alle toetredingsdossiers door de verschillende betrokken Belgische parlementen waren goedgekeurd.

Dit rapporteringdossier weerspiegelt bijgevolg de eigenheid van het Belgische federale systeem.

In de gewestelijke rapporten wordt er op systematische wijze verwezen naar het federale rapport, gezien de quasi-exclusieve federale bevoegdheid over het rechtelijk aspect van de pijler betreffende toegang tot de rechter.

De methodologie die werd gekozen voor de implementatie van het Verdrag in België kan enigszins versnipperd lijken, maar neemt nauwgezet het huidige federale systeem van België in acht.

III. Legislative, regulatory and other measures implementing the general provisions in article 3, paragraphs 2, 3, 4, 7 and 8

Noteer wet- en regelgevende en andere maatregelen voor het uitvoeren van de algemene bepalingen in paragrafen 2, 3, 4, 7 en 8 van artikel 3.

Verklaar hoe deze paragrafen geïmplementeerd werden. In het bijzonder:

(a) Met betrekking tot **paragraaf 2**, maatregelen genomen om te waarborgen dat overheidsfunctionarissen en overheidsinstanties de vereiste bijstand verlenen;

(b) Met betrekking tot **paragraaf 3**, maatregelen genomen ter bevordering van milieueducatie en milieubewustzijn

(c) Met betrekking tot **paragraaf 4**, maatregelen genomen om te waarborgen dat er passende erkenning is van en steun aan verenigingen, organisaties of groepen die milieubescherming bevorderen;

(d) Met betrekking tot **paragraaf 7**, maatregelen genomen die de toepassing van de beginselen van dit Verdrag internationaal bevorderen; met inbegrip van:

- (i) Measures taken to coordinate within and between ministries to inform officials involved in other relevant international forums about article 3, paragraph 7, of the Convention and the Almaty Guidelines, indicating whether the coordination measures are ongoing;
- (ii) Measures taken to provide access to information at the national level regarding international forums, including the stages at which access to information was provided;
- (iii) Measures taken to promote and enable public participation at the national level with respect to international forums (e.g., inviting non-governmental organization (NGO) members to participate in the Party's delegation in international environmental negotiations, or involving NGOs in forming the Party's official position for such negotiations), including the stages at which access to information was provided;
- (iv) Measures taken to promote the principles of the Convention in the procedures of other international forums;
- (v) Measures taken to promote the principles of the Convention in the work programmes, projects, decisions and other substantive outputs of other international forums;

(e) Met betrekking tot **paragraaf 8**, maatregelen genomen om te waarborgen dat personen die hun rechten uitoefenen overeenkomstig de bepalingen van dit Verdrag niet gestraft, vervolgd of op enige wijze gehinderd worden.

Antwoord:

***Paragraaf 2**

Naast de algemene wet van 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur, bestaat sinds 5 augustus 2006 de wet betreffende de toegang van het publiek tot milieu-informatie (zie het antwoord bij de vragen over artikel 4). Deze wet verplicht de personeelsleden van milieu-instanties "om eenieder die toegang zoekt tot milieu-informatie hierbij behulpzaam te zijn" (art. 19 § 3).

In het kader van deze wet is het Contact Center van de FOD het eerste contactpunt voor vragen over het milieu. Het is bereikbaar via brief, telefoon, e-mail of via een webformulier. Voor bedrijven en andere

professionele gebruikers bestaat er een specifiek contactpunt: de Helpdesk Biocides, Chemicals, CLP & Products (www.helpdeskdppc.be) binnen de Afdeling Productbeleid en Chemische Stoffen van het DG Leefmilieu van de FOD (zie verder bij de laatste vraag bij artikel 4).

***Paragraaf 3**

Het DG Leefmilieu voert sensibilisatieacties en werkt pedagogische hulpmiddelen uit omtrent een groot aantal thema's die onder federale bevoegdheid vallen op het vlak van het leefmilieu, namelijk:

- **het geïntegreerd productbeleid**
- de **vermindering van de uitstoot van gassen met broeikaswerking** met inachtneming van de verbintenissen die zijn aangegaan in het kader van de Overeenkomst van Parijs
- het beleid inzake **het op de markt brengen van de chemische producten** en de preventie van de risico's die verbonden zijn aan de niet-ioniserende stralingen (GSM) en het lawaai
- **de inspectie** betreffende het op de markt brengen, de erkenning en het gebruik van deze chemische producten
- de coördinatie van het **internationale milieubeleid**
- de **bescherming van de Noordzee**
- de import, export en doorvoer van de **niet-inheemse soorten**

Het DG voerde sinds 2017 onder andere campagne en communicatieacties over:

- biodiversiteit:

- campagne 'Red de biodiversiteit, samen en nu!' van de beweging #Samen voor Biodiversiteit met de website www.samenvoorbiodiversiteit.be en campagnevideo (2020) (meer dan 10.000 bezoekers van de website en meer dan 10.000 views van de video tussen 22 mei 2020 en begin juli 2020)
- '#BeBiodiversity'-campagne met de website www.bebiodiversity.be die uitlegt wat biodiversiteit is, wat ze voor ons doet en hoe we haar kunnen beschermen, met concrete acties voor burgers en bedrijven; animatiefilmpjes, enquête over consumptie; sociale media (sinds 2017). De Facebook-pagina #BeBiodiversity telt meer dan 6.500 leden (heel ruim bereik en frequente interacties met deze community).
- 'BiodiversiTree'-campagne met de website www.biodiversitree.be die goede praktijken bevat en toont hoe biodiversiteit een troef kan zijn voor bedrijven (2019)

- de Noordzee:

- samenwerking met Radio 2: wekelijks interview over mariene diersoorten met een expert van het DG in het programma 'Zot veel vakantie' en een quiz op hun website (juli-augustus 2020)
- brochure over het marien ruimtelijk plan 2020-2026 (2020), flyer over afval in zee (2019) en brochure over de biodiversiteit in de Belgische Noordzee (2017), verdeeld naar de mariene bezoekerscentra aan de kust en in de kustgemeenten (in totaal meer dan 10.000 exemplaren)
- campagne 'De zee begint bij jezelf' (2019) met de website www.dezeebegintbijzelf.be die een reeks tips en enkele filmpjes bevat
- 'Clean Beach Club'-campagne over marien zwerfvuil, in samenwerking met de surfclubs van de kust (2019)
- campagne 'Jaar van de Noordzee 2018' met verschillende partners (ngo's, overheden, instellingen ...) en samenwerking met Radio 2 voor het programma Plage Préférée tijdens de zomer (tips en filmpjes van Bekende Vlamingen, met tot 60.000 views per filmpje op de Facebook-pagina van Radio 2)
- campagne 'Bescherm onze Noordzee': gebruik van de Federal Truck (thematische campagnevrachtwagen van de federale overheid) in de kustgemeenten, met 'Clean Beach Classes' (zomer 2018) en strandpruimacties (zomer 2017 et 2018 ; in totaal bijna 3.000 bezoekers van de truck)

- klimaat:

- volledige vernieuwing van de website www.klimaat.be over klimaatverandering, klimaatbeleid en oplossingen, incl. een subwebsite over de transitie naar een klimaatneutrale samenleving tegen 2050 (2020) (171.000 NL en 121.000 FR bezoekers in 2019)
- lancering van het educatief platform ‘Klimaat op school’ (www.klimaatopschool.be) met 2 subwebsites (2019):
 - www.klimaatbrigade.be (10-14 jaar)
 - www.ClimateChallenge.be (15-18 jaar)
 (92.500 unieke bezoekers tussen november 2019 en juni 2020, en 1.500 geregistreerde leerkrachten)
- organisatie van mini-klimaatconferenties in 3de graad secundair: 30-tal per schooljaar
- lancering van klimaatworkshops in 3de graad basisonderwijs en 1ste graad secundair (2019): 30-tal per schooljaar (2019)
- promotie van de website My2050 (www.my2050.be) - een interactieve, educatieve webtool die toelaat je eigen scenario te creëren voor een koolstofarme maatschappij in 2050 – in de secundaire scholen (15-18 jaar) door klimaatcoaches (350 bezochte klassen per schooljaar)
- Nationaal Energie- en Klimaatplan: openbare raadpleging (60.910 ingevulde online enquêtes) en lancering van een nieuwe website <https://www.nationaalenergieklimaatplan.be/> (2019)
- publicatie van de resultaten van de vierde nationale klimaatenquête (2017) (1.500 respondenten)

- chemische producten:

- het ‘Red de emoji’-game (www.reddeemoji.be) leert jongeren van 12 tot 16 jaar de nieuwe gevaarsymbolen op chemische producten kennen; verschillende wedstrijden op Facebook (2018, 2019 en 2020); (resultaten na wedstrijd december 2019: 74.146 unieke nieuwe bezoekers website, 51.276 bezoekers hebben het spel gespeeld)
- leerlingen van het technisch en beroepsonderwijs de nieuwe gevaarsymbolen en de veiligheidsmaatregelen laten ontdekken via het gebruik van de Federal Truck in verschillende scholen (2018)
- campagne ‘Symbolen herkennen kan levens redden’ met de website www.gevaarsymbolen.be, een radio- en tv-spot en een folder (2017)

- biociden:

- communicatie naar burgers en bedrijven over veilig ontsmetten tijdens de coronacrisis, in samenwerking met Kind en Gezin en het Antigifcentrum (2020)
- campagne voor professionele gebruikers en verkopers over de richtlijnen voor veilig gebruik (2019): communicatie op maat voor specifieke sectoren (schoonmaak, textiel, pluimvee en vleessector): folder (werkgever), infofiche (werknemer) enz. (in totaal 14 communicatieproducten)
- de folders ‘Pesticiden in je huis of tuin’ (nieuwe editie in 2019), ‘Wat is een biocide?’ en ‘Biociden en verstuivers’ (nieuwe editie in 2018) worden elk jaar herdrukt om te verspreiden tijdens campagneweek (bv. de campagne ‘Printemps sans pesticides’)
- folder die het online tool www.helpdeskppc.be beschrijft, bestemd voor bedrijven (2020)

- het EU Ecolabel: campagne met radiospots, verschillende retailers en wedstrijden op de Facebook-pagina van het EU Ecolabel (facebook.com/ecolabel.be), video’s, enz. (2017 en 2019); cijfers EU-barometer Europese Commissie: bijna de helft van de Belgen kent het EU Ecolabel (België staat hiermee op nr. 4 van alle lidstaten), 65% heeft al eens producten met het EU Ecolabel gekocht (nr. 2)

- invasieve soorten: publicatie in de vorm van een waaier die het fenomeen uitlegt en de meest voorkomende soorten in België op een pedagogische manier voorstelt (2017)

- CITES: campagne ‘Laat je (slag)tanden zien’ in samenwerking met Pairi Daiza en de ZOO Antwerpen en ZOO Planckendael; in totaal werd bijna 500 kilo ivoor verzameld (2018)

- verschillende thema’s: samenwerking met de VRT (2020) voor bijdragen in verschillende programma’s van Radio 2 (de grootste radiozender met meer dan 1,3 miljoen luisteraars per dag) en quizzen op hun website, en met de RTBF (2019-2020) voor reportages in het programma « Alors on change » (gemiddeld

300.000 kijkers). Behandelde thema's zijn o.a. klimaat (My 2050 en klimaat en duurzame voeding), Noordzee (marien zwerfvuil en bescherming van zeedieren) en biodiversiteit (o.a. via koffie en soja).

Het gaat dus om een combinatie van communicatiemiddelen, gekozen in functie van de doelgroep. Bovendien gebruikt het DG Leefmilieu de laatste jaren steeds meer sociale media: een bijkomend middel om het grote publiek te bereiken (o.a. <https://www.facebook.com/volksgezondheid/>, https://twitter.com/be_gezondheid, <https://www.facebook.com/bebiodiversity>, <https://www.instagram.com/bebiodiversity/>, <https://www.facebook.com/ecolabel.be>, https://twitter.com/klimaat_be).

Voor een overzicht van de campagnes en communicatieacties vóór 2017: zie vorig rapport.

Ngo's zijn vaak partners bij deze communicatiecampagnes, zowel in de redactie, productie, verspreiding als de promotie van het informatiemateriaal. Dit is vooral zo voor wat betreft de communicatiecampagnes met betrekking tot biodiversiteit, zoals de campagne 'Samen voor biodiversiteit' van 2020 van meer dan 40 partners (ngo's, universiteiten, dierenparken, gewestelijke en lokale overheden).

***Paragraaf 4**

Sinds 2001 genieten vier Belgische federaties van de milieubeschermingsverenigingen op federaal vlak een jaarlijkse subsidie als financiële steun voor hun algemene werking. De subsidieprocedure voor de "koepelorganisaties" werd geformaliseerd door het koninklijk besluit van 12 mei 2019 betreffende de modaliteiten voor de toekenning van de jaarlijkse subsidies aan de koepels van niet-gouvernementele milieuorganisaties voor wat betreft de materies die behoren tot de bevoegdheid van de federale overheid. Dit koninklijk besluit voorziet een procedure in twee stappen: de organisaties dienen eerst een aanvraag in ter erkenning als "koepelorganisatie". Vervolgens kunnen de organisaties die een dergelijke erkenning hebben bekomen, een subsidieaanvraag indienen, waarvan het bedrag vastgelegd is volgens de modaliteiten voorzien in het koninklijk besluit.

Er worden ook geregeld passende subsidies toegekend aan andere verenigingen die actief zijn op het vlak van het leefmilieu, van gezondheid-leefmilieu of van het milieurecht, voor de aspecten die tot de bevoegdheden van de federale overheid behoren.

Milieubeschermingsverenigingen hebben het recht, overeenkomstig het Verdrag van Aarhus, om als publiek inspraak te hebben bij de besluitvorming over projecten of over plannen en programma's.

***Paragraaf 7 :**

Er zijn geen wettelijke of reglementaire bepalingen die de toepassing van artikel 3, §7, van het Verdrag regelen op federaal vlak in België. Op het vlak van het multilateraal beleid inzake duurzame ontwikkeling worden niet-gouvernementele vertegenwoordigers wel rond de overlegtafel voor Belgische coördinatie uitgenodigd via hun vertegenwoordiging in de "Federale Raad Duurzame Ontwikkeling" (zie vraag XXIV). België is zich dus bijzonder bewust van het belang van het Verdrag van Aarhus en poogt in diverse onderhandelingen van milieuteksten alsook in het bredere internationale gebeuren dit onderwerp onder de aandacht te brengen en te laten opnemen in internationale teksten.

Wat betreft de samenstelling van onze onderhandelingsdelegaties worden er af en toe niet-gouvernementele vertegenwoordigers aan de delegatie toegevoegd. Hun kwalificatie- en selectieproces dienen echter te worden verbeterd en transparant gemaakt te worden. Voor het eventueel verderzetten van deze deelname dient daarom een proces van feedback te worden voorzien.

***Paragraaf 8 :**

Titel II "De Belgen en hun rechten" van de Belgische Grondwet regelt de fundamentele vrijheden van het individu. Vooral de volgende bepalingen zijn vermeldenswaardig:

- Artikel 11: Het genot van de rechten en vrijheden toegekend aan de Belgen moet zonder discriminatie verzekerd worden. Te dien einde waarborgen de wet en het decreet inzonderheid de rechten en vrijheden van de ideologische en filosofische minderheden.
- Artikel 12: De vrijheid van de persoon is gewaarborgd.
- Artikel 19: (...) de vrijheid om op elk gebied zijn mening te uiten, is gewaarborgd, behoudens bestraffing van de misdrijven die ter gelegenheid van het gebruikmaken van die vrijheden worden gepleegd.
- Artikel 23: Ieder heeft het recht een menswaardig leven te leiden. Daartoe waarborgen de wet, het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel, rekening houdend met de overeenkomstige plichten, de economische, sociale en culturele rechten, waarvan ze de voorwaarden voor de uitoefening bepalen. Die rechten omvatten inzonderheid:
 - 1° (...)
 - 2° (...)
 - 3° (...)
 - 4° het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu
- Artikel 27: De Belgen hebben het recht van vereniging; dit recht kan niet aan enige preventieve maatregel worden onderworpen.
- Artikel 32: Ieder heeft het recht elk bestuursdocument te raadplegen en er een afschrift van te krijgen, behoudens in de gevallen en onder de voorwaarden bepaald door de wet, het decreet of de regel bedoeld in artikel 134.

IV. Obstacles encountered in the implementation of article 3

Beschrijf de **belemmeringen** bij de uitvoering van bovenstaande paragrafen van artikel 3.

Antwoord:

V. Further information on the practical application of the general provisions of article 3

Verschaf verdere informatie over de **praktische toepassing van de algemene bepalingen van het Verdrag**.

Antwoord:

De portaalsite www.aarhus.be biedt algemene informatie over het Verdrag van Aarhus en de omzetting ervan in Europa en in België. Op de homepagina van aarhus.be worden eveneens regelmatig federale en gewestelijke publieke raadplegingen bekendgemaakt. Federale publieke raadplegingen worden ook via www.belgium.be en de federale website www.consult-leefmilieu.be aangekondigd.

VI. Website addresses relevant to the implementation of article 3

Vermeld relevante websites, indien beschikbaar:

- De portaalsite van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu www.health.belgium.be bevat een milieudeel (www.milieu.belgie.be) met aparte pagina's over het Verdrag van Aarhus (bijgewerkt in 2020)
- <http://www.aarhus.be>: Belgische portaalsite over de implementatie van het Verdrag van Aarhus

- Portaal van de federale overheid (www.belgium.be)
- Website van de Federale Beroepscommissie voor de toegang tot milieu-informatie (<https://www.ibz.rrn.fgov.be/nl/commissies/toegang-tot-milieu-informatie/voorstelling/>) en van de Federale Commissies voor de toegang tot en het hergebruik van bestuursdocumenten, afdeling openbaarheid van bestuur (<https://www.ibz.rrn.fgov.be/nl/commissies/>)

Voor het merendeel van de thema's die onder de federale bevoegdheid vallen werden voorts passende sites gecreëerd. Deze sites voldoen aan de nationale (samenwerkingsakkoorden tussen de bevoegdheidsniveaus in België), Europese of internationale verplichtingen.

Zie de websites vermeld onder deel III paragraaf 3 en de volgende websites:

- <http://www.ecolabel.be>: Belgische website over het Europees Ecolabel en de verschillende productgroepen met het EU Ecolabel
- <http://www.bandentips.be>: website over het Europese bandenlabel, met tips over hoe banden te kiezen
- <http://www.climateregistry.be>: website van het Belgisch nationaal register voor broeikasgassen, een beveiligde elektronische databank die online emissiehandel binnen de Europese Unie mogelijk maakt
- <http://www.adept2climate.be>: nationale portaal van de effecten van de klimaatverandering, kwetsbaarheidsbeoordelingen en klimaatanpassing in België
- <http://www.nehap.be>: Belgische portaal van het Nationaal Actieplan Leefmilieu – Gezondheid
- <http://www.energievreters.be>: rekenmodule om het energieverbruik in huis te becijferen en te verminderen, met modules rond isolatie, verlichting, huishoudtoestellen en wagens
- <http://www.energievreters.be/auto>: een elektronische gids van alle wagens die in België op de markt zijn, die toelaat om modellen onderling te vergelijken op het vlak van hun brandstofverbruik en CO₂-uitstoot
- www.1001biodiv.be: website met 1001 tips om de biodiversiteit te redden
- <http://www.ikgeeflevenaanmijnplaneet.be>: website van de campagne « Ik geef leven aan mijn planeet » over biodiversiteit met onder meer tips om de biodiversiteit te beschermen, spelletjes en pedagogische producten
- <http://ikgeeflevenaanmijnplaneet.indeklas.be>: website met educatief materiaal over biodiversiteit
- <http://www.alterias.be>: website over de alternatieven voor invasieve planten
- <http://www.reachinbelgium.be>: website over de verordening met betrekking tot de registratie, evaluatie en autorisatie van chemische stoffen (REACH) en over de verschillende bevoegde actoren
- <http://www.fytoweb.be>: website over gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen
- <http://www.helpdeskdppc.be>: website voor bedrijven die chemische stoffen, biociden en producten op de markt brengen en produceren

De portaal van de FOD Volksgezondheid bevat ook thematische pagina's met een afzonderlijke url die er rechtstreeks naar verwijst: www.onzenoordzee.be, www.marienuitruimteplan.be, www.info-bijen.be, www.biocide.be en www.citesinbelgie.be.

Ook wetenschappelijke instellingen die samenwerken met de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu hebben websites ontwikkeld:

- <https://www.naturalsciences.be/nl/science/do/98>: website van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen – OD Natuur, dat zich toelegt op het mariene milieu in de Noordzee
- <http://www.biosafety.be>: Belgische website over de bioveiligheid
- <http://www.biosafetyprotocol.be>: Belgisch clearing house van het Protocol inzake bioveiligheid

Ten slotte zijn nog de volgende federale websites relevant:

- <http://www.economie.fgov.be> (website van de federale overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie)
- <http://www.fanc.fgov.be> (website van het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle)

- <http://www.niras.be> (website van de Nationale Instelling voor Radioactief Afval en verrijkte Splijtstoffen)
- <http://www.indicators.be> (sustainable development indicators)
- www.sdgs.be (website over de Sustainable Development Goals in België)

Voor Belgische wetgevende teksten is er de website www.staatsblad.be en www.ejustice.just.fgov.be/cgi/welcome.pl.

VII. Legislative, regulatory and other measures implementing the provisions on access to environmental information in article 4

Noteer wet- en regelgevende en andere maatregelen ter uitvoering van de bepalingen over toegang tot milieu-informatie in artikel 4.

Verklaar hoe elke paragraaf van artikel 4 geïmplementeerd werd. Beschrijf de omzetting van de relevante definities in artikel 2 en de non-discriminatievereiste in artikel 3, paragraaf 9. In het bijzonder:

- (a) Met betrekking tot **paragraaf 1**, maatregelen genomen om te waarborgen dat:
 - (i) iedereen toegang heeft tot informatie zonder dat men een bepaald belang moet aantonen;
 - (ii) afschriften van de feitelijke documentatie die deze informatie bevat of omvat, verschaft worden;
 - (iii) de informatie in de verzochte vorm verschaft wordt;
- (b) Maatregelen genomen om te waarborgen dat de termijnen, bepaald in **paragraaf 2**, gerespecteerd worden;
- (c) Met betrekking tot **paragrafen 3 en 4**, maatregelen genomen om:
 - (i) uitzonderingen op de (verzoeken tot) openbaarmaking te bepalen;
 - (ii) te waarborgen dat de belangenafweging op het einde van paragraaf 4 toegepast wordt;
- (d) Met betrekking tot **paragraaf 5**, maatregelen genomen om te waarborgen dat een overheidsinstantie die de verzochte milieu-informatie niet bezit, de nodige actie onderneemt;
- (e) Met betrekking tot **paragraaf 6**, maatregelen genomen om de plicht tot opsplitsing en het beschikbaar stellen van informatie te implementeren;
- (f) Met betrekking tot **paragraaf 7**, maatregelen genomen om te waarborgen dat weigeringen voldoen aan de termijnen en de andere vereisten met betrekking tot weigeringen;
- (g) Met betrekking tot **paragraaf 8**, maatregelen genomen om te waarborgen dat aan de vereisten in verband met het heffen van kosten wordt voldaan.

Antwoord:

Paragraaf 1 :

Artikel 32 van de titel "De Belgen en hun rechten" van de Grondwet luidt als volgt: *“Ieder heeft het recht elk bestuursdocument te raadplegen en er een afschrift van te krijgen, behoudens in de gevallen en onder de voorwaarden bepaald door de wet, het decreet of de regel bedoeld in artikel 134”.*

- Naast de algemene wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur bestaat er sinds 5 augustus 2006 een wet betreffende de toegang van het publiek tot milieu-informatie. Volgens de Raad van State vormen beide wetten de uitwerking van dit grondwettelijk recht. De wet van 5 augustus 2006 beoogt de omzetting van de bepalingen van het Verdrag van Aarhus betreffende de toegang tot informatie en van richtlijn 2003/4/EG inzake de toegang van het publiek tot milieu-informatie en tot intrekking van richtlijn 90/313/EEG van de Raad. Net zoals de algemene wet van 1994 bevat deze wet geen enkele voorwaarde qua nationaliteit, woonplaats of maatschappelijke zetel.

- Het toepassingsgebied *rationae personae* is zeer ruim: de wet spreekt over “milieu-instantie” en verwijst niet naar de striktere term « administratieve overheden » uit de algemene wet van 1994. Daaronder worden niet alleen alle federale administraties verstaan, maar ook privépersonen die (a) openbare bestuursfuncties uitoefenen of (b) openbare diensten verlenen met betrekking tot het milieu.

- Het toepassingsgebied *rationae materiae* omvat alle informatie waarover een milieu-instantie beschikt, ongeacht de drager en in welke materiële vorm ook, betreffende het milieu in een zeer ruime betekenis.

- Het beginsel van de toegang tot de informatie is vervat in artikel 18, §1, van de wet: “Eenieder die erom verzoekt, heeft het recht om volgens de voorwaarden bepaald in deze wet, alle milieu-informatie waarover een milieu-instantie beschikt ter plaatse in te zien, er uitleg over te krijgen en er een kopie van te ontvangen”.

(a) (i) De aanvrager moet geen belang aantonen.

(a) (ii) Het recht om milieu-informatie van een milieu-instantie in te zien is gewaarborgd (artikel 4). Deze inzage en de uitleg hierover gebeuren op aanvraag (art. 21, §1).

(a) (iii) Als de milieu-informatie op een bepaalde drager, in een bepaalde vorm of in een bepaald elektronisch formaat beschikbaar is of redelijkerwijze ter beschikking kan worden gesteld, dan bepaalt de wet dat de verspreiding van de kopie in deze vorm op aanvraag gebeurt.

Paragraaf 2 :

(b) De bij wet vastgelegde termijn bedraagt 30 kalenderdagen, verlengbaar tot maximum 45 kalenderdagen.

Paragrafen 3&4 :

(c) (i) Ook de mogelijkheden tot afwijzing, zoals bepaald door artikel 4.3 van het Verdrag van Aarhus, zijn in de wet op drie manieren voorzien.

1. De milieu-instantie kan een aanvraag afwijzen indien het gaat om milieu-informatie die onvoltooid is of die niet af is en waarvan de openbaarmaking aanleiding kan geven tot misvatting. In dit geval neemt de instantie haar beslissing pas nadat het algemeen belang dat is gediend met openbaarmaking wordt afgewogen tegen het specifieke belang dat is gediend met de weigering om openbaar te maken.

2. Ze wijst een aanvraag af (1) indien de aanvraag kennelijk te algemeen geformuleerd blijft na een verzoek van de milieu-instantie tot herformulering van de aanvraag of (2) indien ze kennelijk onredelijk is.

Wanneer de milieu-instantie niet over de gevraagde informatie beschikt, dan bepaalt de wet dat deze milieu-instantie de aanvraag doorstuurt naar de milieu-instantie die vermoedelijk wel over de milieu-informatie beschikt. De aanvrager wordt hiervan onmiddellijk op de hoogte gebracht (artikel 21, §2, tweede lid).

3. De milieu-instantie wijst een aanvraag af indien zij heeft vastgesteld dat het publiek belang van de openbaarmaking niet opweegt tegen de bescherming van een van de op exhaustieve wijze in de wet opgenomen belangen, overeenkomstig het Verdrag.

(c)(ii) Zie punt 2 hierboven.

Paragraaf 5 :

(d) Artikel 21, §2, tweede lid, voorziet een verplichting om de aanvraag automatisch zo spoedig mogelijk door te sturen naar de overheid die over de informatie beschikt of die er vermoedelijk over beschikt. De aanvrager moet hiervan onmiddellijk op de hoogte gebracht worden.

Paragraaf 6 :

(e) Artikel 31: *“Een milieu-informatie wordt gedeeltelijk openbaar gemaakt als informatie waarop een uitzondering van toepassing is samen met andere informatie in een milieu-informatie vervat zit, en het mogelijk is om de genoemde informatie te scheiden van de andere informatie”*.

Paragraaf 7 :

(f) Artikel 22, §5 bepaalt dat de milieu instantie de aanvrager uiterlijk bij het verstrijken van de termijn van 30 dagen (45 dagen in geval van verlenging) in kennis stelt van haar beslissing alsook van de redenen voor de afwijzing. De motivering moet in elk geval samen met de beslissing tot afwijzing meegedeeld worden.

Overeenkomstig artikel 8 van de wet van 5 augustus 2006 moet elke federale kennisgeving informatie over de beroepsmogelijkheden vermelden, wat wordt verwoord als volgt: *“vermeldt elk document waarmee een beslissing of een administratieve handeling met individuele strekking uitgaande van een federale administratieve overheid ter kennis wordt gebracht van een bestuurde, de eventuele beroepsmogelijkheden, de instanties bij wie het beroep moet worden ingesteld en de geldende vormen en termijnen; bij ontstentenis neemt de verjaringstermijn voor het indienen van het beroep geen aanvang”*.

Paragraaf 8 :

(g) Artikel 19, §2, van de wet bepaalt dat het ontvangen van een afschrift van een bestuursdocument kan worden onderworpen aan het betalen van een vergoeding waarvan de Koning het bedrag vaststelt. Het koninklijk besluit van 17 augustus 2007 bepaalt het systeem van de inning van de vergoeding voor het ontvangen van een afschrift van een bestuursdocument of van een milieu-informatie. Het bepaalt dat de vergoeding kan worden gevraagd voor een kopie op papieren drager vanaf de 51^e pagina. De vergoeding wordt vastgelegd op 5 eurocent en verminderd tot 2 eurocent vanaf de 101^e pagina. Wanneer het om een andere drager dan papier gaat, is de vergoeding gelijk aan de kostprijs. De vergoeding is contant betaalbaar indien het afschrift door de aanvrager bij de administratieve overheid in ontvangst wordt genomen. Indien het afschrift met de post moet worden verzonden, moet de vergoeding vooraf worden betaald. Het elektronisch bezorgen van digitale documenten en de digitale documenten zijn gratis.

VIII. Obstacles encountered in the implementation of article 4

Beschrijf de **belemmeringen** bij de uitvoering van de paragrafen artikel 4.

Antwoord:

Bij de praktische toepassing van de bepalingen over de toegang tot informatie (zie ook bij de volgende vraag) blijkt het niet altijd eenvoudig te zijn om uit te maken of een vraag al dan niet als “een verzoek om milieu-informatie” in de betekenis van het Verdrag moet worden beschouwd, namelijk of het gaat om het opvragen van documenten of enkel om het vragen van inlichtingen (en of de omschreven procedure dus al dan niet moet worden toegepast).

De Federale Beroepscommissie voor de toegang tot milieu-informatie merkt ook het volgende op: in België op federaal niveau is de toegang tot bestuurlijke informatie verspreid over twee wetten, namelijk een algemeen regime voor bestuursdocumenten en een specifiek regime voor de toegang tot milieu-informatie. Ook al werd een inspanning ondernomen om beide wetten op elkaar af te stemmen, toch bevatten beide wetten een aantal verschillen. Door de complexiteit van het begrip milieu-informatie is het bovendien niet

altijd eenvoudig om exact het toepassingsgebied van beide wetten te omlijnen. Nu eens is de ene wet van toepassing, dan weer de andere. Het probleem stelt zich zeer scherp als een document zowel milieu-informatie als niet-milieu-informatie bevat. Op dat moment moet het document op grond van twee verschillende wetten behandeld en beoordeeld worden en moeten twee verschillende procedures gevolgd worden. Het onderscheid tussen milieu-informatie en niet-milieu-informatie komt heel artificieel over.

IX. Further information on the practical application of the provisions of article 4

Verschaf verdere informatie over **de praktische toepassing van de bepalingen over toegang tot informatie**, bv. bestaan er statistieken over het aantal gemaakte verzoeken, het aantal weigeringen en de redenen?

Antwoord:

Zoals vermeld bij het antwoord over artikel 3, paragraaf 2, is het Contact Center van de FOD het eerste contactpunt voor vragen over het milieu. Het is bereikbaar via brief, telefoon, e-mail of via een webformulier. Voor bedrijven en andere professionele gebruikers bestaat er een specifiek contactpunt: de Helpdesk Biocides, Chemicals, CLP & Products (www.helpdeskdppc.be) binnen de Afdeling Productbeleid en Chemische Stoffen van het DG Leefmilieu van de FOD.

Gemiddeld jaarlijks aantal vragen behandeld door het Contact Center en de diensten van het DG Leefmilieu:

2017 : meer dan 4.100

2018 : +/- 4.400

2019 : meer dan 4.100

2020 (tot en met 30/06/2020) : meer dan 3.100

De vragen zijn vooral afkomstig van bedrijven (meer dan 60%) en pas op de tweede plaats van burgers (minder dan 40%). In 2020 kende het aantal vragen van bedrijven een opvallende stijging door het grote aantal toelatingsaanvragen voor biociden bij de Helpdesk Biociden in het kader van de coronacrisis (COVID-19). De thema's waarover het meest vragen worden gesteld door burgers, zijn elektromagnetische velden, geluid, verwarmingstoestellen en kachels, lucht en CITES. Ongeveer een vierde van alle vragen handelt over materies waarvoor andere milieu-instanties bevoegd zijn (meestal de gewesten). De vrager wordt op de hoogte gesteld van de betrokken bevoegde instantie en diens contactgegevens. Het Contact Center, de Helpdesk DPPC en het DG Leefmilieu proberen om binnen een redelijke termijn een antwoord te geven op alle vragen om informatie. Op de meeste vragen (ongeveer 90%) wordt in minder dan twee weken geantwoord. Aan de hand van de vaakst terugkerende vragen worden FAQ (Frequently Asked Questions) opgesteld voor de federale portaalsite.

Het gaat over alle soorten vragen en dus ook over vragen om inlichtingen. Slechts een minderheid van deze vragen (een 5- à 20-tal per jaar) valt binnen het toepassingsgebied van de wet van 5 augustus 2006 betreffende de toegang van het publiek tot milieu-informatie omdat het aanvragen tot inzage, uitleg of het ontvangen van een kopie van een milieu-informatie betreft. Deze vragen worden geregistreerd in een elektronisch databestand (zie art. 21, § 3, van de wet van 5 augustus 2006).

In de periode 2017-2020 werd geen enkele aanvraag volledig negatief beantwoord. Wel hebben vijf aanvragen een gedeeltelijk positief antwoord ontvangen (zie artikel 22, § 5, van de wet van 5 augustus 2006). Een gedeelte van de gevraagde milieu-informatie werd dus niet afgeleverd. Het gaat om:

- 2 vragen over biociden (de gegevens van verkoop en gebruik van bepaalde actieve stoffen en hun evolutie doorheen de tijd, en de hoeveelheden actieve stoffen van biociden die op de markt werden gebracht): op basis van het vertrouwelijk karakter van commerciële en industriële informatie

- 1 vraag over nucleair afval (een gedetailleerd werkdocument waarin een nationaal beleid voor het langetermijnbeheer van hoogradioactief en/of langlevend afval wordt ontwikkeld): op basis van het geheim van de beraadslagingen van de federale regering en van de verantwoordelijke overheden die ervan afhankelijk zijn
- 1 vraag over nanomaterialen (de gegevens die verzameld zijn in het kader van de verplichtingen met betrekking tot het federaal register van nanomaterialen): op basis van het vertrouwelijk karakter van commerciële en industriële informatie
- 1 vraag over pesticiden (de kennisgevingen van uitvoer van pesticiden uit België): op basis van het vertrouwelijk karakter van commerciële en industriële informatie

Voor al deze beslissingen werd door de aanvragers beroep aangetekend bij de Federale Beroepscommissie voor de toegang tot milieu-informatie (zie de lijst van alle beroepen voor deze Beroepscommissie vermeld bij artikel 9, paragraaf 1). De beroepen over nucleair afval en over pesticiden waren gegrond, de andere waren niet gegrond. Voor de ongegronde beroepen erkende de Federale Beroepscommissie dat de gevraagde informatie niet bestaat en een uitgebreide bewerking vereist om deze te doen ontstaan.

Voor de afgewezen en gedeeltelijk positief beantwoorde vragen in de periode 2013-2016: zie vorig rapport.

X. Website addresses relevant to the implementation of article 4

Vermeld relevante websites, indien beschikbaar:

www.health.belgium.be/infoarhus / <https://www.health.belgium.be/nl/milieu/milieurechten-voor-elke-burger>: meer gedetailleerde uitleg over de te volgen procedure om milieu-informatie van de federale overheid te verkrijgen volgens de wet van 5 augustus 2006. De folder die deze procedure beschrijft ('Het milieu houdt u bezig? U vraagt, wij antwoorden!') is er ook beschikbaar.

XI. Legislative, regulatory and other measures implementing the provisions on the collection and dissemination of environmental information in article 5

Noteer wet- en regelgevende en andere maatregelen ter uitvoering van de bepalingen over het verzamelen en verspreiden van milieu-informatie in artikel 5.

Verklaar hoe elke paragraaf van artikel 5 geïmplementeerd werd. Beschrijf de omzetting van de relevante definities in artikel 2 en de non-discriminatievereiste in artikel 3, paragraaf 9. In het bijzonder:

- (a) Met betrekking tot **paragraaf 1**, maatregelen genomen om te waarborgen dat:
 - (i) overheidsinstanties milieu-informatie bezitten en actualiseren;
 - (ii) er een adequate informatiestroom naar de overheidsinstanties is;
 - (iii) in noodgevallen geschikte informatie onmiddellijk en zonder vertraging verspreid wordt;

(b) Met betrekking tot **paragraaf 2**, maatregelen genomen om te waarborgen dat de wijze waarop overheidsinstanties milieu-informatie beschikbaar stellen aan het publiek transparant is en dat milieu-informatie op doeltreffende wijze toegankelijk is;

- (c) Met betrekking tot **paragraaf 3**, maatregelen genomen om te waarborgen dat milieu-informatie in toenemende mate beschikbaar wordt in elektronische gegevensbestanden via openbare telecommunicatienetwerken die gemakkelijk toegankelijk zijn voor het publiek;
- (d) Met betrekking tot **paragraaf 4**, maatregelen genomen om nationale rapporten over de toestand van het milieu te publiceren en te verspreiden;
- (e) Maatregelen genomen om de in **paragraaf 5** vermelde informatie te verspreiden;
- (f) Met betrekking tot **paragraaf 6**, maatregelen genomen om exploitanten aan te moedigen wier activiteiten een belangrijke invloed op het milieu hebben, het publiek regelmatig te informeren over de gevolgen van hun activiteiten en producten voor het milieu;
- (g) Maatregelen genomen om informatie te publiceren en te verspreiden zoals vereist in **paragraaf 7**;
- (h) Met betrekking tot **paragraaf 8**, maatregelen genomen om mechanismen te ontwikkelen om te waarborgen dat toereikende productinformatie beschikbaar wordt gemaakt voor het publiek;
- (i) Met betrekking tot **paragraaf 9**, maatregelen genomen om een landelijk systeem voor inventarisatie of registratie van verontreinigingsgegevens te ontwikkelen.

Antwoord:

***paragraaf 1:**

- i) Overheidsinstanties hebben milieu-informatie ter beschikking en actualiseren deze;

De wet van 5 augustus 2006 schrijft voor dat elke milieu-instantie de nodige maatregelen moet nemen om de milieu-informatie die relevant is voor haar taak en waarover ze beschikt, te ordenen met de bedoeling ze actief en systematisch onder het publiek ter beschikking te stellen, met name door de elektronische communicatie (zie artikel 12).

Sinds de actualisering en herstructurering van de portaalsite www.milieu.belgie.be van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu van 2013 tot 2016 wordt deze regelmatig bijgewerkt: alle informatie wordt in 4 talen (Nederlands, Frans, Engels en Duits) gepubliceerd, met specifieke aandacht voor de leesbaarheid en toegankelijkheid van de teksten. Daarnaast worden regelmatig nieuwsberichten op de homepage van de portaalsite geplaatst, om bijvoorbeeld een nieuwe brochure of een evenement aan te kondigen.

Naast de portaalsite werden verschillende thematische websites uitgewerkt (zie de laatste vraag van artikel 3).

- ii) er een adequate informatiestroom naar de overheidsinstanties is :

Op federaal niveau wordt informatie met betrekking tot leefmilieu hoofdzakelijk gecentraliseerd in twee documenten: het federaal plan duurzame ontwikkeling en het federaal rapport specifiek over leefmilieu dat voor de eerste keer werd gepubliceerd in november 2010, de tweede keer in 2015 en de derde keer in 2020 (zie infra). Tot slot zijn verschillende federale overheidsinstanties toegetreten tot het EMAS-certificatiesysteem, onderworpen aan een jaarlijkse milieurapportage over de toepassing van de EMAS-verordening.

Naast deze publieke rapporten worden ook in het kader van verplichte en vrijwillige rapportages naar internationale instanties milieugegevens verzameld en verder verwerkt. Wat betreft de niet-verplichte rapportages wordt de milieu-informatie uitgewisseld via de bestaande structuur van het EIONET op

Belgisch niveau. De verplichte rapportages op het vlak van leefmilieu gebeuren via het CCIM. Op het vlak van kernenergie heeft de Commissie voor nucleaire voorzieningen een eigen rechtspersoonlijkheid. De wet van 11 april 2003 betreffende de voorzieningen aangelegd voor de ontmanteling van de kerncentrales en voor het beheer van splijtstoffen bestaand in deze kerncentrales regelt de rapporteringsverplichtingen in artikel 8. De Commissie voor nucleaire voorzieningen dient elk jaar een verslag op te stellen over haar activiteiten aan de Minister van Energie.

iii) in noodgevallen geschikte informatie onmiddellijk en zonder vertraging verspreid wordt:

Op het vlak van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu werden crisisbeheerprocedures uitgewerkt. Hierbij worden notificaties aangeleverd door een netwerk dat alle bevoegdheidsdomeinen omvat en geëvalueerd op hun impact op gezondheid en milieu. In een crisissituatie wordt vanuit een permanente wachtdienst een crisisteam geactiveerd. De verantwoordelijke voor crisiscommunicatie maakt hiervan deel uit en neemt het woordvoorderschap waar. De crisiscommunicatie doet een beroep op alle klassieke communicatiemiddelen (persberichten en -briefings, website, aankoop mediaruimte, sociale media enz.) en beschikt over een callcenter voor in- en outbound crisiscommunicatie. Bij een grootschalige of multidisciplinaire crisis wordt geëscaleerd naar het crisiscentrum van de regering bij de FOD Binnenlandse Zaken waar alle infrastructuur aanwezig is voor het beheer van een nationale crisissituatie. Deze procedures werden geactiveerd in maart 2020 in het kader van het crisisbeheer voor het nieuwe coronavirus (COVID-19).

Binnen het DG Leefmilieu bestaan in het kader van de federale bevoegdheid inzake de bescherming van de Noordzee crisisbeheerprocedures in het raam van de Kustwachtstructuur waaraan het DG Leefmilieu deelneemt en in het kader van het "Algemene Nood- en Interventieplan (ANIP) Noordzee". Deze procedures omvatten o.a. de crisiscommunicatie die wordt beheerd in samenwerking met de andere betrokken bevoegdheidsniveaus (met name de dienst van de Gouverneur van West-Vlaanderen) en voorzien een gecoördineerde communicatie naar de media toe.

****paragraaf 2 :***

Zoals vermeld onder paragraaf 1 schrijft de wet van 5 augustus 2006 voor dat de milieu-instantie de nodige maatregelen moet nemen om de milieu-informatie die relevant is voor haar taak en waarover ze beschikt, te ordenen met de bedoeling ze actief en systematisch onder het publiek ter beschikking te stellen, met name door de elektronische communicatie (zie artikel 12).

De portaalsite www.milieu.belgie.be wordt regelmatig geactualiseerd. Hij bevat de beschikbare milieu-informatie op federaal niveau. De rubriek "publicaties en onderzoek" wil alle publicaties van de FOD weergeven, waaronder ook de studies. Op dit moment bekijken we hoe wetenschappelijke studies beter toegankelijk te maken voor het publiek. Formulieren, diensten voor de burger en publieksraadplegingen worden in de rubriek "e-services" aangeboden. Wettelijke teksten en vaak gestelde vragen en antwoorden zijn beschikbaar op de thematische pagina's.

Bovendien wordt de verspreiding van de milieu-informatie verzekerd met klassieke middelen zoals brochures en folders of persberichten. Om de verspreiding van dit soort van materiaal te vergemakkelijken werden de gegevens van instellingen die de informatie verspreiden, ingevoerd in databases. Deze instellingen kunnen worden gemobiliseerd met de bedoeling deze publicaties en documenten bekend te maken bij het publiek. De media (algemene pers/gespecialiseerde milieupers/jongerenpers/pers mariene milieu), de ngo's (hoofdredacteuren en journalisten van de ngo's), de bedrijfsfederaties en de universiteiten maken het grootste deel uit van deze databases.

****paragraaf 3 :***

De wet van 5 augustus 2006 schrijft voor dat de milieu-instanties ervoor moeten zorgen dat bepaalde teksten die milieu-informatie bevatten, zoals internationale verdragen, federale wetgeving, federale plannen en

programma's, op elektronische wijze ter beschikking worden gesteld (zie artikel 14, § 1).

Zie paragraaf 1: Deze informatie is reeds grotendeels aanwezig op de portaalsite van de FOD en wordt regelmatig geactualiseerd. Er bestaan tevens databases, met name inzake de thema's die onder de federale bevoegdheid vallen, namelijk:

- <http://www.energievreters.be/auto>: de gids van alle wagens die in België op de markt zijn, die toelaat om modellen onderling te vergelijken op het vlak van hun brandstofverbruik en hun CO₂-uitstoot (DG Leefmilieu)
- <http://www.biocide.be>: de lijst van biociden die zijn toegelaten om op de markt te brengen in België, de lijst van tijdelijke toelatingen die zijn afgeleverd in het kader van de bestrijding van Covid-19, het jaarrapport van de Belgische biocidemarkt enz. (DG Leefmilieu)
- www.citesinbelgie.be: een elektronische databank voor aanvragen en betalingen in het kader van CITES (de handel in wilde planten- en diersoorten)
- <http://www.fytoweb.fgov.be>: de gewasbeschermingsmiddelen die zijn toegestaan om op de markt te brengen in België (DG Dier, Plant en Voeding)
- de website www.nehap.be bevat rapporten van onderzoeken betreffende milieu en gezondheid, vb. over persistente organische pollutanten in moedermelk
- de website www.biodiversitree.be: de online tool BiodiversiTree, gericht op bedrijven, bevat een catalogus van acties ten voordele van de biodiversiteit (DG Leefmilieu)

Bovendien verspreiden de websites van de wetenschappelijke instellingen omtrent leefmilieu tal van technische inlichtingen die in databases kunnen worden geraadpleegd. Dat is het geval met de volgende websites:

- <https://odnature.naturalsciences.be/mumm/nl/>: website van de Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee, departement van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen dat zich toelegt op de studie van het mariene milieu in het algemeen en van de Noordzee in het bijzonder.
- <http://www.bmdc.be/NODC/index.xhtml>: website van het Belgian Marine Data Centre (BMDC) van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen dat een National Oceanographic Data Centre (NODC) is dat zich toelegt op de opslag op lange termijn, de wetenschappelijke verwerking en de publicatie van Belgische mariene milieugegevens.
- <https://odnature.naturalsciences.be/>: overzicht van wetenschappelijke websites en applicaties van de OD Natuur van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, waaronder:
 - o <https://odnature.naturalsciences.be/msfd/nl/>: website over de Kaderrichtlijn Mariene Strategie, met o.a. monitoringsgegevens
 - o <http://www.marineatlas.be/nl/>: Belgisch portaal voor mariene data en informatie
- <http://www.biosafety.be>: Belgische website over de bioveiligheid, met een register van de in België uitgevoerde veldexperimenten en klinische proeven met GGO's
- <http://www.biosafetyprotocol.be>: Belgisch clearing house van het Protocol inzake bioveiligheid
- www.biodiversity.be/bbpf, de portaalsite van het Belgian Biodiversity Platform van het Federaal Wetenschapsbeleid

De bescherming van werknemers, de bevolking en het leefmilieu tegen ioniserende stralingen wordt beheerd door de Minister van Binnenlandse zaken. Diverse websites hebben betrekking op deze activiteiten:

- <http://fanc.fgov.be>: website van het Federale Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC)
- <http://www.niras.be>: website van NIRAS (Nationale Instelling voor Radioactief Afval en verrijkte Splijtstoffen)
- <http://www.radonactie.be>: communicatieactie van het FANC naar het grote publiek. Het radonactieplan van het FANC informeert over de gevaren van dit gas, dat elk jaar ongeveer 480 gevallen van longkanker veroorzaakt in België.
- <http://www.cpnpc.be>: website van het Comité van het Nationaal programma voor het beheer van verbruikte splijtstoffen en radioactief afval, dat door de regering belast werd met het actief

openbaar maken van zijn werkzaamheden.

Daarnaast zijn er milieuverklaringen (EMAS) beschikbaar op de websites van de federale overheidsdiensten.

***paragraaf 4 :**

Zoals voorzien in de wet van 5 augustus 2006 wordt om de vier jaar een federaal rapport over de staat van het federale leefmilieubeleid en over de staat van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België gepubliceerd. Om de vier jaar wordt ook een nota over de federale milieu-indicatoren gepubliceerd, twee jaar na het federaal rapport. In 2020 werd een derde federaal milieurapport in twee luiken gepubliceerd voor de periode 2014-2018. Het werd door de Minister van Leefmilieu aan het Parlement bezorgd. Deze documenten zijn beschikbaar op de website van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (www.milieu.belgie.be onder 'Milieubeleid' > Data en indicatoren > [Federale milieurapporten](#) en [Federale nota's over de milieu-indicatoren](#)). Deze rapporten vormen een aanvulling op de rapporten van de Gewesten over de toestand van het leefmilieu.

***paragraaf 5 :**

De wet van 5 augustus 2006 schrijft in zijn artikel 14, §1, expliciet voor dat bepaalde milieu-informatie verplicht op elektronische wijze ter beschikking moeten worden gesteld, overeenkomstig richtlijn 2003/4/EG (teksten van internationaal recht, teksten van federale wetgeving inzake milieu, regeringsverklaringen, federale plannen en programma's in verband met het milieu, toelatingen en vergunningen die belangrijke gevolgen hebben voor het milieu, ...).

***paragraaf 6 :**

De vraag betreffende de manier waarop de overheid de exploitanten aanmoedigt om het publiek te informeren over hun activiteiten die een belangrijke invloed hebben op het milieu, behoort tot de gewestelijke bevoegdheid. Wat betreft de politiek aangaande informatie over producten, zie het antwoord bij paragraaf 8 hieronder.

***paragraaf 7 :**

a) via het communicatiebeleid van het DG Leefmilieu en de andere betrokken federale autoriteiten

b) Via zijn website communiceert het DG Leefmilieu milieu-informatie van de federale overheid naar het grote publiek. De pagina <https://www.health.belgium.be/nl/milieu/milieurechten/het-milieu-houdt-u-bezig-u-vraagt-wij-antwoorden> geeft het contactpunt weer om milieu-informatie te verkrijgen. De thema's en websites van de gewesten worden er ook vermeld.

Van 2016 tot 2018 ging het DG Leefmilieu zelf naar de burger toe met de Federal Truck van de FOD Kanselarij, een vrachtwagen ter beschikking van alle federale overheidsdiensten, ingericht naargelang de betrokken campagne. De deelname aan beurzen en evenementen was sporadisch (bv. aanwezigheid in 2019 op de Belgian Boat Show rond het thema marien zwerfvuil). Het DG heeft niet meer geïnvesteerd in beurzen en evenementen omwille van budgettaire en personeelsredenen (moeilijk om een beurtrol te organiseren voor het personeel, zeker voor lange evenementen). Bovendien is het publiek vaak al overtuigd en blijft het publiek dat wordt bereikt ook vrij beperkt (met max. 500 personen per dag bv. tijdens een muziekfestival). Met de Federal Truck heeft het DG een nieuw publiek bereikt (bv. toeristen aan de kust waaronder grootouders met hun kleinkinderen), maar ook daar spelen budgettaire redenen en personeelsredenen.

c) De wet van 2006 (artikel 12) bepaalt dat elke administratieve overheid een document publiceert en ter beschikking van het publiek houdt dat zijn bevoegdheden en de organisatie van zijn werking beschrijft. De portaalsite van de FOD en www.aarhus.be bevatten deze informatie.

***paragraaf 8 :**

In het kader van het beleid betreffende de productennormen bestaan er momenteel op Belgisch federaal niveau diverse mechanismen die streven naar een betere voorlichting van het publiek:

- economische instrumenten: in België worden milieutaksen geheven op bepaalde producten die worden beschouwd als zijnde heel schadelijk voor het leefmilieu. Bijvoorbeeld de milieutaks op de wegwerpfotoapparaten en op de batterijen heeft het mogelijk gemaakt een belangrijke positieve weerslag te genereren inzake het ophalen en het recycleren, alsook een grotere sensibilisatie van het publiek voor deze problematiek.

- juridische instrumenten:

* De wet van 21 december 1998 betreffende de productnormen ter bevordering van duurzame productie- en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu, de volksgezondheid en de werknemers. Diverse initiatieven op het vlak van de voorlichting van het publiek zijn gebaseerd op deze wet.

* Het Wetboek economisch recht maakt het de Koning mogelijk de etikettering van de producten te reglementeren om onder andere de bescherming van de consument te verzekeren. Dit Wetboek verbiedt trouwens elke misleidende reclame over de gevolgen voor het leefmilieu van een bepaald product. Het gaat erom de gemiddelde consument te beschermen tegen reclame die foutieve (of leugenachtige) informatie bevatten of de consument misleidt, met name met betrekking tot de effecten van een product op het milieu (het risico dat het product voortbrengt, de resultaten die mogen worden verwacht van het gebruik van het product, de motieven voor de handelspraktijk, etc.).

* Het KB van 05/09/01 betreffende de beschikbaarheid van consumenteninformatie over het brandstofverbruik en de CO₂-uitstoot bij het op de markt brengen van nieuwe personenauto's stelt dat deze informatie aanwezig moet zijn op etiketten, in gidsen en op affiches in de verkooppunten.

* Het KB van 19/03/04 houdende productnormen voor voertuigen verplicht producenten en/of importeurs om op het internet informatie te publiceren over de verwerking van de autowrakken. Deze informatie moet in elk verkooppunt gratis ter beschikking worden gesteld van de potentiële kopers.

- communicatie-instrumenten:

* de elektronische CO₂-gids (zie artikel 3) op de website www.energievreeters.be/auto: De publicatie van de elektronische CO₂-gids is een wettelijke verplichting die wordt geregeld door de Europese Richtlijn 99/94 EG en het KB van 05/09/01. Doel van deze gids is de burger te helpen bij het kiezen van een zuinige en milieuvriendelijkere wagen.

* www.bandentips.be: de burger op weg helpen bij het kiezen van milieuvriendelijke, veilige banden met minder geluidsoverlast

* www.ecolabel.be, [facebook.com/ecolabel.be](https://www.facebook.com/ecolabel.be) en www.energievreeters.be (zie artikel 3)

* info over batterijen (en gebruik oplaadbare batterijen): <http://www.health.belgium.be/nl/batterijen>

* <http://www.helpdeskdppc.be>: website voor bedrijven die o.a. producten op de markt brengen

Om de wetgeving ten uitvoer te brengen, staat DG Leefmilieu in dialoog met beroepsfederaties en ondernemingen. Wat het Ecolabel betreft, verloopt de inspraak via een comité waarin verschillende stakeholders vertegenwoordigd zijn.

***paragraaf 9 :**

Deze vraag valt niet onder federale maar onder de gewestelijke bevoegdheid. Evenwel wordt het PRTR Protocol op Belgisch niveau beschouwd als een gemengd verdrag; de federale overheid heeft bijgevolg ingestemd met dit Protocol op 16 februari 2009 (geratificeerd door België op 12 maart 2009).

XII. Obstacles encountered in the implementation of article 5

Beschrijf de **belemmeringen** bij de uitvoering van de paragrafen in artikel 5.

Antwoord:

De voornaamste belemmeringen waarmee men geconfronteerd werd, zijn inherent aan de intrinsieke natuur van de administraties. De implementatie van de concrete maatregelen waarin het Verdrag van Aarhus voorziet inzake de toegang tot de milieu-informatie, vereist aanzienlijke financiële en menselijke middelen, die jaarlijks moeten worden vrijgemaakt.

XIII. Further information on the practical application of the provisions of article 5

Vershaf verdere informatie over de praktische toepassing van de bepalingen over het verzamelen en verspreiden van milieu-informatie in artikel 5, **bv. zijn er statistieken beschikbaar over de gepubliceerde informatie?**

Antwoord:

Het DG Leefmilieu beschikt over cijfers wat betreft het aantal webpagina's en het aantal gepubliceerde nieuwsitems op de portaal-site. Deze cijfers worden intern gebruikt om het communicatiebeleid uit te bouwen.

Meerdere brochures van het DG Leefmilieu (o.a. over biodiversiteit, de etikettering van chemische producten, biociden en pesticiden, de Noordzee ...) worden regelmatig heruitgebracht en bijgedrukt. Deze publicaties worden in grote aantallen gevraagd door leerkrachten en professionelen (vooral wat betreft chemische producten).

Door zijn aanwezigheid op beurzen en evenementen en in de Federal Truck heeft het DG Leefmilieu feedback gekregen over de manier waarop het grote publiek de publicaties en campagnes ziet. Vandaag zijn de sociale media en de interacties met het publiek indicatoren geworden. De interacties met het publiek (die kunnen oplopen tot enkele duizenden per boodschap, afhankelijk van het onderwerp) en het aantal volgers dat toeneemt, zijn nieuwe middelen om de ontvankelijkheid van het publiek ten opzichte van de thema's en boodschappen na te gaan.

XIV. Website addresses relevant to the implementation of article 5

Vermeld relevante websites, indien beschikbaar:

Zie hierboven

XV. Legislative, regulatory and other measures implementing the provisions on public participation in decisions on specific activities in article 6

Noteer wet- en regelgevende en andere maatregelen ter uitvoering van de bepalingen over inspraak in besluiten over specifieke activiteiten in artikel 6.

Verklaar hoe elke paragraaf van artikel 6 geïmplementeerd werd. Beschrijf de omzetting van de relevante definities in artikel 2 en de non-discriminatievereiste in artikel 3, paragraaf 9. In het bijzonder:

- (a) Met betrekking tot **paragraaf 1**, maatregelen genomen om te waarborgen dat:
- (i) de bepalingen van artikel 6 toegepast worden ten aanzien van besluiten over het al dan niet toestaan van voorgestelde activiteiten vermeld in bijlage I van het Verdrag;
 - (ii) de bepalingen van artikel 6 toegepast worden op de besluiten over voorgestelde activiteiten niet vermeld in bijlage I, die een aanzienlijk effect kunnen hebben op het milieu;
- (b) Maatregelen genomen om te waarborgen dat gedurende een milieubesluitvormingsprocedure, het betrokken publiek geïnformeerd wordt op een adequate en doeltreffende manier, binnen de gestelde termijn en bij ingang van de procedure over de zaken vermeld in **paragraaf 2**;
- (c) Maatregelen genomen om te waarborgen dat de termijnen van de inspraakprocedures de vereisten in **paragraaf 3** respecteren;
- (d) Met betrekking tot **paragraaf 4**, maatregelen genomen om te waarborgen dat er vroegtijdige inspraak is;
- (e) Met betrekking tot **paragraaf 5**, maatregelen genomen om potentiële aanvragers aan te moedigen het betrokken publiek te identificeren, discussies aan te gaan en informatie te verstrekken betreffende de doelstellingen van hun aanvraag alvorens een vergunning aan te vragen;
- (f) Met betrekking tot **paragraaf 6**, maatregelen genomen om te waarborgen dat:
- (i) de bevoegde overheidsinstanties het betrokken publiek alle informatie verschaffen die relevant is voor de in artikel 6 bedoelde besluitvorming die beschikbaar is ten tijde van de inspraakprocedure;
 - (ii) in het bijzonder, de bevoegde overheidsinstanties het betrokken publiek de in deze paragraaf opgesomde informatie verschaffen;
- (g) Met betrekking tot **paragraaf 7**, maatregelen genomen om te waarborgen dat inspraakprocedures het publiek de mogelijkheid bieden om opmerkingen, informatie, analyses of meningen naar voren te brengen die het relevant acht voor de voorgestelde activiteit;
- (h) Met betrekking tot **paragraaf 8**, maatregelen genomen om te waarborgen dat in het besluit naar behoren rekening gehouden wordt met het resultaat van de inspraak;
- (i) Met betrekking tot **paragraaf 9**, maatregelen genomen om te waarborgen dat het publiek terstond over het besluit wordt ingelicht in overeenstemming met de toepasselijke procedures;
- (j) Met betrekking tot **paragraaf 10**, maatregelen genomen om te waarborgen dat, wanneer een overheidsinstantie de voorwaarden voor het uitvoeren van een in paragraaf 1 bedoelde activiteit heroverweegt of aanpast, de bepalingen van paragrafen 2 t.e.m. 9 van dit artikel dienovereenkomstig worden toegepast, als daar reden toe is;
- (k) Met betrekking tot **paragraaf 11**, maatregelen genomen om de bepalingen in artikel 6 toe te passen op besluiten over het al dan niet toestaan van de introductie in het milieu van genetisch gemodificeerde organismen.

Antwoord:

***paragraaf 1 :**

(a)

(i) De vergunning voor bijzondere activiteiten en bijgevolg de toepassing van de procedure van milieueffectbeoordeling valt in hoofdzaak onder de bevoegdheid van de Gewesten. De federale overheid blijft echter bevoegd voor het vergunnen van de activiteiten inzake kernenergie en van de activiteiten in de zeegebieden die onder de rechtsbevoegdheid van België vallen (Noordzee). De wetgeving van toepassing op vergunningen voor activiteiten in de Noordzee, inclusief de lijst van uitzonderingen, wordt momenteel herzien.

- Wat de sector van de kernenergie betreft, is de federale overheid bevoegd voor het verlenen van de vergunningen voor de oprichting en exploitatie van de betreffende installaties en, in het milieudomein, voor wat betreft de bescherming tegen de ioniserende stralingen, waaronder begrepen het radioactief afval. De vergunningsprocedure voor kerninstallaties van de hoogste risicoklasse (klasse I, die de installaties omvat waarop artikel 6 van toepassing is) is vervat in het algemene reglement op de bescherming van de bevolking, van de werknemers en het leefmilieu tegen het gevaar van de ioniserende stralingen (koninklijk besluit van 20 juli 2001) en omvat de organisatie van een openbaar onderzoek.
- Wat de vergunningsplichtige activiteiten en de installaties in de zeegebieden betreft, bepaalt artikel 25, §1 van de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu [en ter organisatie van de mariene ruimtelijke planning] in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België het volgende:

“§ 1. In de zeegebieden zijn de hierna vermelde activiteiten onderworpen aan een voorafgaande vergunning of machtiging verleend door de minister :

(i) de burgerlijke bouwkunde;

(ii) het graven van sleuven en het ophogen van de zeebodem;

(iii) het gebruik van explosieven en akoestische toestellen met een groot vermogen;

(iv) het achterlaten en het vernietigen van wrakken en gezonken scheepsladingen;

(v) industriële activiteiten;

(vi) de activiteiten van publicitaire en commerciële ondernemingen.”

De wet van 20 januari 1999 wordt momenteel herzien.

Wat de verplichting tot uitvoering van een milieueffectenbeoordeling betreft, bepaalt artikel 28 van de wet van 20 januari 1999 het volgende : *“Elke activiteit in de zeegebieden die, hetzij krachtens deze wet en de besluiten genomen ter uitvoering ervan, hetzij krachtens andere geldende wettelijke of reglementaire bepalingen, onderworpen is aan een vergunning of een machtiging, behoudens de vergunningen verleend op grond van de visserijwetgeving en de concessies verleend op grond van de wet van 13 juni 1969 inzake het continentaal plat van België, maakt het voorwerp uit van een milieueffectenbeoordeling door de hiertoe door de minister aangeduide bevoegde overheid zowel voor het verlenen van de vergunning of de machtiging, als achteraf. De milieueffectenbeoordeling moet de evaluatie van de effecten van deze activiteiten op het mariene milieu mogelijk maken.”* Het koninklijk besluit van 7 september 2003 houdende de procedure tot vergunning en machtiging van bepaalde activiteiten in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België bepaalt de procedure inzake de toekenning van de vergunningen en machtigingen die zijn vereist voor bepaalde activiteiten die worden uitgeoefend in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België. Het koninklijk besluit van 9 september 2003 bepaalt de regels betreffende deze procedure inzake de milieueffectenbeoordeling. De wet van 20 januari 1999 wordt momenteel herzien.

(ii)

(b) (c) (d) (f) (g)

- **Op het vlak van de kernenergie** bepaalt artikel 6 van het koninklijk besluit van 20 juli 2001 dat

het openbaar onderzoek wordt georganiseerd door het FANC en dat meningen, observaties en bezwaren aan deze instelling worden gericht. Het FANC is ermee belast om zich uit te spreken over deze meningen, observaties en bezwaren in verband met de impact op

De inwoners kunnen het dossier raadplegen in het gemeentehuis van de gemeente waar de inrichting zich bevindt. Dezelfde inspraakprocedure wordt georganiseerd in elke gemeente waarvan het grondgebied deels is gelegen binnen een straal van 5 km om de voorgenomen inrichting. De afstand van vijf kilometer wordt berekend op basis van de buitenperimeter van de inrichting. Het dossier kan ook worden geraadpleegd op elektronische wijze, met name op de website van het agentschap.

Het openbaar onderzoek wordt aangekondigd op verschillende kanalen en deze aankondiging vat de belangrijkste elementen van het dossier samen.

Dit artikel bepaalt eveneens welke adviesinstanties dienen te worden geraadpleegd tijdens en parallel aan het openbaar onderzoek.

De vermelde instanties worden in elk geval geraadpleegd, onafhankelijk van de eventuele toepassing van artikel 6.4 in het geval van mogelijke grensoverschrijdende of gewestoverschrijdende effecten.

Een grens- of gewestoverschrijdende consultatie is vereist ingeval er grens- of gewestoverschrijdende gevolgen voortkomen uit het project, in toepassing van het verdrag van Espoo en richtlijn 2011/92/EU (artikel 7).

- **Op het vlak van het mariene milieu** bepaalt artikel 18, §1, van het koninklijk besluit van 7 september 2003 dat de machtigingsaanvraag door het bestuur wordt bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad binnen een termijn van hoogstens 15 dagen te rekenen vanaf de aanvang van de termijn voor het behandelen van de aanvraag. Iedere belanghebbende kan zijn standpunten, opmerkingen en bezwaren aan het bestuur betekenen binnen een termijn van 60 dagen te rekenen vanaf de aanvang van de termijn voor het behandelen van de aanvraag.

Overeenkomstig artikel 18, § 2, ligt de aanvraag tussen de vijftiende en de vijfenveertigste dag vanaf de aanvang van de termijn voor het behandelen van de aanvraag van maandag tot en met vrijdag, uitgezonderd feestdagen, elke dag gedurende minstens een halve dag ter inzage bij het bestuur. Zonder dat dit een substantiële vormvereiste is waarvan de niet-naleving de wettigheid van de beslissing van de minister in het gedrang zou kunnen brengen, verzoekt het bestuur alle kustgemeentes de aanvraag van maandag tot en met vrijdag, uitgezonderd feestdagen, elke dag gedurende minstens een halve dag ter inzage te leggen. Het bestuur kan het milieueffectenrapport ter inzage publiceren op haar website zonder dat dit een substantiële vormvereiste is waarvan de niet-naleving de wettigheid van de beslissing van de minister in het gedrang zou kunnen brengen. Bij het formuleren van zijn advies houdt het bestuur onder meer rekening met:

- 1° de algemene doelstellingen en beginselen van de wet, in het bijzonder het beginsel van het preventief handelen, het voorzorgsbeginsel en het beginsel van duurzaam beheer;
- 2° de resultaten van de milieu-effectenbeoordeling bedoeld in artikel 28 van de wet;
- 3° de standpunten, bezwaren en opmerkingen ingediend conform artikel 18;
- 4° in voorkomend geval, de standpunten, bezwaren en opmerkingen ingediend en het overleg gepleegd in toepassing van artikel 19.

De beslissing van de minister is met redenen omkleed. Zij duidt met name de redenen aan waarom afwijkende adviezen en opmerkingen worden verworpen. Zij verwijst naar de algemene doelstellingen en beginselen van de wet en naar de resultaten van de milieu-effectenbeoordeling inzake de aanvraag.

De beslissing wordt bij uittreksel bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

Belanghebbenden kunnen het besluit inzien bij het bestuur. Inzage gebeurt op schriftelijk verzoek gericht tot het bestuur.

(j) Dezelfde procedure als diegene die hierboven wordt uiteengezet, zal worden toegepast voor de volgende vergunningen en machtigingen betreffende het mariene milieu:

1° de vergunning en de machtiging, voor het uitoefenen van activiteiten;

2° de wijzigingsvergunning en de wijzigingsmachtiging, voor het veranderen van vergunde en gemachtigde activiteiten, in de gevallen waar de verandering niet substantieel is en geen belangrijke weerslag heeft op de vergunde of gemachtigde activiteit;

3° de herzieningsvergunning en de herzieningsmachtiging, voor het veranderen van vergunde en gemachtigde activiteiten, in de gevallen waar de verandering substantieel is of een belangrijke weerslag heeft op de vergunde of gemachtigde activiteit.

(k) België heeft richtlijn 2001/18/EG inzake de doelbewuste introductie van genetisch gemodificeerde organismen omgezet via het koninklijk besluit van 21 februari 2005, dat een mechanisme voorziet om het publiek te informeren en te raadplegen bij de besluitvorming omtrent de doelbewuste introductie van GGO's voor experimentele doeleinden en het in de handel brengen van GGO's als product of in producten. Bovendien is Verordening (EG) 1829/2003 van 22 september 2003 inzake genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders rechtstreeks van toepassing voor België en bevat die ook bepalingen omtrent het informeren en raadplegen van het publiek alvorens toe te laten om genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders in de handel te brengen. Doordat deze bepalingen overeenstemmen met de wijziging van het verdrag over genetisch gemodificeerde organismen kan België ze ratificeren, wat gebeurd is op 17 juni 2009.

XVI. Obstacles encountered in the implementation of article 6

Beschrijf de **belemmeringen** bij de uitvoering van de paragrafen in artikel 6.

Antwoord:

XVII. Further information on the practical application of the provisions of article 6

Verschaf verdere informatie over de praktische toepassing van de bepalingen over publieke inspraak bij besluiten over specifieke activiteiten in artikel 6, bv. bestaan er statistieken of andere informatie over inspraak bij besluiten over specifieke activiteiten, of over besluiten die de bepalingen van dit artikel niet toepassen op voorgestelde activiteiten voor nationale defensiedoeleinden?

Antwoord:

De militaire activiteiten in de zeegebieden van België kunnen eveneens onderworpen worden aan een systeem van vergunningen en machtigingen. De beslissing tot onderwerping gebeurt op gezamenlijke voordracht van de Minister die het mariene milieu onder zijn bevoegdheid heeft en van de Minister van Landsverdediging. De vergunning of de machtiging worden bijgevolg door beide ministers gezamenlijk afgeleverd.

XVIII. Website addresses relevant to the implementation of article 6

Vermeld relevante websites, indien beschikbaar:

<https://odnature.naturalsciences.be/mumm/nl/>: website van de Beheerseenheid de het Mathematisch Model van de Noordzee, departement van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen dat zich toelegt op de studie van het mariene milieu in het algemeen en van de Noordzee in het bijzonder.

<http://fanc.fgov.be>: website van het Federale Agentschap voor Nucleaire Controle

XIX. Practical and/or other provisions made for the public to participate during the preparation of plans and programmes relating to the environment pursuant to article 7

Noteer de passende praktische en/of andere bepalingen genomen voor inspraak voor het publiek tijdens de voorbereiding van plannen en programma's die betrekking hebben op het milieu. Beschrijf de omzetting van de relevante definities in artikel 2 en de non-discriminatievereiste in artikel 3, paragraaf 9.

Antwoord:

Artikel 7 van het Verdrag van Aarhus werd omgezet door de wet van 13 februari 2006 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's en de inspraak van het publiek bij de uitwerking van de plannen en programma's in verband met het milieu. Deze wet bevat één hoofdstuk betreffende de inspraak van het publiek, dat zowel betrekking heeft op de raadplegingen die moeten gebeuren in het kader van het Verdrag van Aarhus als op de raadplegingen voorzien in het kader van de strategische beoordeling van de gevolgen voor het milieu van federale plannen en programma's (richtlijn 2001/42/EG). Deze wet harmoniseert dus op federaal niveau de procedures voor inspraak van het publiek bij plannen en programma's.

De openbare raadplegingen die de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu organiseert, worden aangekondigd in het Belgisch Staatsblad, op de nationale website www.aarhus.be, op www.belgium.be en op de websites www.health.belgium.be en www.consult-leefmilieu.be van de FOD. Ze worden ook aangekondigd via de sociale media van de FOD. Als een raadpleging is afgelopen, wordt een verslag of samenvatting van de resultaten van de raadpleging en hoe hiermee werd rekening gehouden gepubliceerd op www.consult-leefmilieu.be.

Van eind 2016 tot 2020 werden door de FOD Volksgezondheid 13 raadplegingen georganiseerd bij het uitwerken van plannen en programma's. Voor de vorige raadplegingen: zie vorig rapport. Publieke raadplegingen worden ook georganiseerd en beheerd door andere federale overheidsdiensten, instellingen en organisaties.

Raadpleging	Jaar	Aantal deelnemers	Individueel	Als vertegenwoordiger van een instelling	Voorafgaande interventie van de stakeholders ¹	Aanneming plan	Raadpleging enkel via internet
1. De bouw van een windmolenpark voor de kust van Duinkerke: 14/09/2020 – 13/12/2020: Openbare raadpleging over de plannen van de Franse overheid voor de bouw van een windmolenpark, die gevolgen kan hebben voor de Belgische kustgemeenten en hun economie	2020						
2. Monitoringsprogramma Belgische mariene wateren: 15/04/20 – 15/06/20: Openbare raadpleging over het ontwerp van de actualisering van het monitoringsprogramma voor de Belgische mariene wateren	2020	6	1	5	-	Nog te bepalen	✓
3. Nationaal Geïntegreerd Energie- en Klimaatplan: 4/06/19 – 15/07/19 Openbare raadpleging over het ontwerp van het Nationaal Geïntegreerd Energie- en Klimaatplan (2021-2030)	2019	60.910	Overgrote meerderheid	Een reeks uitgeschreven standpunten van organisaties werden ingestuurd	Adviezen van federale en gewestelijke adviesraden over het ontwerpplan gevraagd en ontvangen + Stakeholders dialoog over het federaal luik	18/12/2019	✓
4. Stroomgebiedsdistrict van de Schelde: 28/12/18 – 27/06/19 : Openbare raadpleging over de tijdslijn en de belangrijkste waterbeheerkwesties voor het stroomgebiedsdistrict van de Schelde in het kader van de voorbereiding van het derde beheersplan voor de Belgische kustwateren	2018-2019	2	0	100%	-	2021	✓

¹ Het gaat om de voorafgaande interventie van de stakeholders bij de uitwerking van het plan (informele en legaal niet voorziene raadpleging).

5. Persistente organische verontreinigende stoffen: 20/09/18 – 19/11/18: Raadpleging van het publiek over het ontwerp van derde nationaal implementatieplan van het Verdrag van Stockholm inzake Persistente Organische Verontreinigende stoffen (POP's)	2018	1	0%	100%	-	29/01/2019	✓
6. Marien ruimtelijk plan: 29/06/18 – 28/09/18: Raadpleging van het publiek over het ontwerp van marien ruimtelijk plan (MRP) voor het Belgische deel van de Noordzee voor de periode 2020-2026 en over het milieueffectenrapport	2018	ongeveer 50.000 (waaronder klachtenbrieven, handtekeningen en e-mails in petitie en campagnes, en een 200-tal unieke bijdragen)	van de unieke bijdragen: 75%	van de unieke bijdragen: 25%	Startevenement met uitleg over procedure en tijdslijn. Optie voor stakeholders om voorafgaand hun voorstellen op te sturen. Sectorale overleggen.	22/05/2019	✓
7. Mariene strategie: 15/05/18 – 15/07/18: Raadpleging van het publiek over het ontwerp van de actualisering van de Initiële Beoordeling, Goede Milieutoestand en Milieudoelen voor de Belgische mariene wateren (de Belgische mariene strategie)	2018	6	33%	67%	-	aanmelding bij de Europese Commissie op 15/10/2018	✓
8. Beheerplannen Natura 2000: 2/05/17 – 30/06/17: Raadpleging van het publiek over het ontwerp Beheerplannen voor Natura 2000 in het Belgische deel van de Noordzee (2018-2023)	2017	12	25%	75%	-	19/01/2018	✓
9. Federaal Bijenplan: 6/03/17 - 4/05/17: Raadpleging van het publiek over het ontwerp van Federale Bijenplan 2017-2019	2017	18	61%	39%	-	15/05/2017	✓
10. Nationaal Actieplan voor de reductie van pesticiden: 9/02/17 - 10/04/17 : Openbare raadpleging over het Programma 2018-2022 van het Nationaal Actieplan voor de reductie van pesticiden (NAPAN)	2017	952	90%	10%	-	14/12/2017	Neen, er werden ook papieren enquêtes verstuurd per post

11. Actieplan salamanders: 16/01/17 - 16/02/17: Raadpleging van het publiek over het ontwerp actieplan 'salamanders' (ziektekiem Bsal) België, 2017-2022	2017	5	60%	40%	-	21/03/2017	✓
12. Verdrag van Aarhus: 4/10/16 - 10/11/16: Raadpleging van het publiek over de toepassing van het Verdrag van Aarhus op federaal niveau	2016	2	0%	100% (gezamenlijk standpunt van de 4 gewestelijke milieufederaties en opmerkingen van Greenpeace)	-	(niet van toepassing)	✓
13. Stroomgebieds-beheersplan Belgische kustwateren: 1/04/16 – 31/10/16: Raadpleging van het publiek over het ontwerp van het stroomgebieds-beheersplan voor de Belgische kustwateren ter implementatie van de Europese Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG)	2016	4	0%	100%	-	15/12/2016	✓

XX. Opportunities for public participation in the preparation of policies relating to the environment provided pursuant to article 7

Verklaar welke inspraakmogelijkheden er zijn tijdens de voorbereiding van het beleid dat betrekking heeft op het milieu.

Antwoord: De term “beleid” is op federaal niveau vervat in het concept van plannen en programma’s (zie hierboven).

XXI. Obstacles encountered in the implementation of article 7

Beschrijf de belemmeringen bij de uitvoering van artikel 7.

Antwoord: Het aantal ontvangen reacties bij een openbare raadpleging varieert. Gezien de verdeling van de bevoegdheden worden de plannen en programma’s vaak op federaal niveau uitgewerkt vanuit een “meta-strategisch” oogpunt. De directe invloed op het dagelijkse leven van de burger is moeilijk in te schatten en uit te drukken. Voor deze zeer algemene plannen/programma’s over het milieu is er dus nog een hele weg af te leggen om mensen aan te zetten tot participatie. Plannen over onderwerpen met een meer directe impact op de burger brengen echter wel een groot aantal reacties teweeg. Dit was het geval voor het Nationaal Energie- en Klimaatplan en het marien ruimtelijk plan, met meer dan 60.000 en 50.000 deelnemers aan de raadpleging. Mobilisatie door stakeholders speelde hierbij een grote rol.

XXII. Further information on the practical application of the provisions of article 7

Verschaf verdere informatie over de praktische toepassing van de bepalingen over publieke inspraak in besluiten over specifieke activiteiten in artikel 7.

Antwoord: Het DG Energie van de FOD Economie vermeldt de wijziging door de wet van 3 juni 2014 (houdende wijziging van artikel 179 van de wet van 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980, wat de omzetting in het interne recht betreft van Richtlijn 2011/70/Euratom van de Raad van 19 juli 2011 tot vaststelling van een communautair kader voor een verantwoord en veilig beheer van verbruikte splijtstof en radioactief afval) die een milieueffectenbeoordeling voorziet tijdens de uitwerking van nationaal beleid over nucleair afval (artikel 4). Dit is een belangrijke stap waardoor burgers hun mening kunnen geven over elke nieuwe nationale beleidsmaatregel, individueel, per categorie van kernafval, en niet alleen op het niveau van het algemene beheerprogramma op lange termijn voorzien in het KB van 30 maart 1981 houdende bepaling van de opdrachten en de werkingsmodaliteiten van de openbare instelling voor het beheer van radioactief afval en splijtstoffen, noch op het niveau van de toelating voor een toekomstige opslagplaats.

XXIII. Website addresses relevant to the implementation of article 7

Vermeld relevante websites, indien beschikbaar:

<http://www.aarhus.be> waar openbare raadplegingen voor plannen en programma's te vinden zijn die op federaal en/of gewestelijk niveau georganiseerd worden. Ook de vroeger georganiseerde raadplegingen zijn op deze website opgenomen.

XXIV. Efforts made to promote public participation during the preparation of regulations and rules that may have a significant effect on the environment pursuant to article 8

Beschrijf welke inspanningen er gedaan worden om doeltreffende inspraak te bevorderen tijdens de voorbereiding door overheidsinstanties van uitvoerende regelgevingen en andere algemeen toepasselijke wettelijk bindende regels die een aanzienlijk effect kunnen hebben op het milieu. Beschrijf, voor zover passend, de omzetting van de relevante definities in artikel 2 en de non-discriminatievereiste in artikel 3, paragraaf 9.

Antwoord:

De federale overheid heeft in 1997 een Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) opgericht, die samengesteld is uit de belangrijkste maatschappelijke actoren (werkgevers, vakbonden, ngo's actief voor het milieu, ngo's Noord/Zuid, de wetenschappelijke wereld, consumenten, jongeren, etc.) en die de federale overheid adviezen geeft inzake het federale beleid op het vlak van de duurzame ontwikkeling. Sinds haar oprichting heeft het FRDO ongeveer 300 adviezen opgesteld.

De Raad werd opgericht door de wet van 5 mei 1997, die werd aangepast in 2010. Deze wet beheert de coördinatie van de federale politiek inzake duurzame ontwikkeling.

Overeenkomstig artikel 11 van deze wet heeft de Raad als opdracht:

a) advies te verlenen over maatregelen betreffende het federale en Europese beleid inzake duurzame

ontwikkeling, genomen of in het vooruitzicht gesteld door de federale overheid, in het bijzonder in uitvoering van de internationale verbintenissen van België;

b) een forum te zijn waar gedebatteerd kan worden over duurzame ontwikkeling;

c) wetenschappelijke studies voor te stellen in domeinen die verband houden met duurzame ontwikkeling;

d) de actieve medewerking op te wekken van de openbare en particuliere organisaties alsook de burgers om deze doelstellingen te verwezenlijken.

De Raad vervult deze opdrachten op eigen initiatief of op vraag van de ministers of staatssecretarissen, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat of van andere instanties (zoals interministeriële conferenties, interfederale initiatieven zoals CONCERE of de Nationale Klimaatconferentie, etc.)

De Raad kan beroep doen op federale administraties of publieke organismen om ondersteuning te bieden bij het uitvoeren van haar opdrachten. De Raad kan iedere persoon raadplegen wiens samenwerking nuttig wordt geacht voor het bestuderen van bepaalde vraagstukken.

Als de Raad een advies richt aan de federale overheid, geeft de betrokken minister aan welk gevolg hieraan wordt gegeven door de regering of, in voorkomend geval, de redenen waarom van het advies wordt afgeweken.

Ten gevolge van de institutionele ontwikkelingen van het land is de FRDO steeds meer belast met het coördineren van gemeenschappelijke adviezen van het federaal en het gewestelijk niveau door het werk van gewestelijke raden te coördineren voor domeinen als de nationale strategie voor duurzame ontwikkeling, de klimaat- en energiepolitiek en de Voluntary National Review (van de Verenigde Naties).

De FRDO dient eveneens geraadpleegd te worden door federale overheden in het kader van de wet van 13 februari 2006 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's en de inspraak van het publiek bij de uitwerking van de plannen en programma's in verband met het milieu. Deze wet zet richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's en richtlijn 2003/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 mei 2003 tot voorziening in inspraak van het publiek in de opstelling van bepaalde plannen en programma's betreffende het milieu en, met betrekking tot inspraak van het publiek en toegang tot de rechter, tot wijziging van de Richtlijnen 85/337/EEG en 96/61/EG van de Raad om. In het kader van deze wet werd de FRDO met name gecontacteerd voor de opslag van radioactief afval en het transportnetwerk voor elektriciteit.

In het werk van de Raad wordt in het bijzonder aandacht besteed aan het respect voor de internationale engagement van België, zoals de Agenda 21, het klimaatverdrag, het biodiversiteitsverdrag en zijn protocollen en de Agenda 2030. Deze engagementen zijn het resultaat van de Conferentie van de Verenigde Naties inzake milieu en ontwikkeling die plaatsvond in juni 1992 in Rio de Janeiro. Deze engagementen zijn aangevuld door het Akkoord van Parijs inzake het klimaat van 2015 en door de engagementen aangegaan in het kader van de Agenda 2030, die België heeft ondertekend in 2015 en die 17 duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen omhelst die tegen 2030 te realiseren zijn.

Naast het juridische kader op het federaal niveau geeft het internationaal kader, via de Agenda voor duurzame ontwikkeling voor de horizon 2030, richting aan het werk van de Raad. De Agenda 2030 werd vastgelegd in 2015 in het kader van de Verenigde Naties. De DOD's (duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen) vormen er een belangrijk onderdeel van. Deze DOD's zijn van toepassing op alle landen, inclusief België. Gedurende de laatste jaren heeft de Raad al verschillende aanbevelingen uitgewerkt voor de implementatie van de DOD's in ons land. De DOD's vormen eveneens een hoofdprioriteit voor de werking van de Raad. Het jaarverslag van de Raad neemt staat op van de verschillende luiken van de uitvoering ervan op dit niveau.

De uitvoering van duurzame ontwikkeling voor België op het federaal niveau wordt geleidelijk vorm gegeven volgens een leercyclus van vijf jaren. Dit betekent dat een interdepartementale samenwerking wordt vastgelegd bij elke cyclus van acties en maatregelen die in staat stellen te evolueren van de huidige

situatie naar de gewenste situatie in 2050. Deze acties worden bekendgemaakt in het federaal plan voor duurzame ontwikkeling, uitgevoerd door elke federale administratie en vervolgens geëvalueerd. Deze evaluatie dient als basis voor een nieuwe cyclus van vijf jaren. Deze werkmethode per cyclus zorgt ervoor dat de genomen beslissingen continue kunnen worden geoptimaliseerd en aangepast naar aanleiding van de veranderende context. Zo wordt gebruik gemaakt van de opgedane ervaring en kennis om elke cyclus beter te doen en om nieuwe acties en maatregelen te bepalen. Hoewel deze cyclus werd vastgelegd door de wet, is er geen dergelijk plan goedgekeurd door de regering tijdens de voorbije legislaturen. Een nieuw plan zou de uit te voeren acties om de DOD's te behalen kunnen vooropstellen. De wet voorziet dat het FRDO advies geeft bij het voorontwerp van dit plan.

In haar missie als forum bevordert de Raad het debat over duurzame ontwikkeling door forums, seminaries, rondetafels en conferenties te organiseren over een veelheid aan onderwerpen, zoals biodiversiteit, mobiliteit, energiebeleid, ontwikkelingsbeleid en de middelen en actoren van duurzame financiering.

Experts, vertegenwoordigers van publieke instellingen, de maatschappelijk middenveld en het algemeen publiek hebben de mogelijkheid hun meningen te verkondigen en hierover in dialoog te treden. De Raad gebruikt de uitkomst van deze uitwisseling van ideeën bij het opstellen van zijn adviezen.

De Raad stelt een jaarverslag op over haar activiteiten, samengesteld uit een administratief verslag en een duurzaamheidsverslag (zie: <https://www.frdo-cfdd.be/nl/publications/rapports-annuels>). Dit verslag wordt overgemaakt aan de Ministerraad, het Parlement en aan de parlementen en de regeringen van de gewesten en de gemeenschappen.

XXV. Obstacles encountered in the implementation of article 8

Beschrijf de **belemmeringen** bij de uitvoering van artikel 8.

Antwoord:

XXVI. Further information on the practical application of the provisions of article 8

Verschaf verdere informatie over de praktische toepassing van de bepalingen over publieke inspraak omvat in artikel 8.

Antwoord:

XXVII. Website addresses relevant to the implementation of article 8

Vermeld relevante websites, indien beschikbaar:

<https://www.frdo-cfdd.be/nl>: website van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling

<https://www.developpementdurable.be/nl/icdo>: website van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO). Ze verenigt de vertegenwoordigers van federale en gewestelijke overheidsdiensten, die verantwoordelijk zijn voor de uitwerking, de uitvoering, de ondersteuning en de evaluatie van het federale duurzame-ontwikkelingsbeleid.

XXVIII. Legislative, regulatory and other measures implementing the provisions on access to justice in article 9

Noteer wet- en regelgevende en andere maatregelen ter uitvoering van de bepalingen over toegang tot de rechter in artikel 9.

Verklaar hoe elke paragraaf van artikel 9 geïmplementeerd werd. Beschrijf de omzetting van de relevante definities in artikel 2 en de non-discriminatievereiste in artikel 3, paragraaf 9. Alsook in het bijzonder:

- (a) Met betrekking tot **paragraaf 1**, maatregelen genomen om te waarborgen dat:
- (i) eenieder die meent dat zijn of haar verzoek om informatie ingevolge artikel 4 niet behandeld werd in overeenstemming met de bepalingen van dat artikel, toegang heeft tot een herzieningsprocedure voor een rechterlijke instantie of een ander bij wet ingesteld onafhankelijk en onpartijdig orgaan;
 - (ii) waar er een bepaling is voor zo een beroep bij een rechterlijke instantie, een dergelijk persoon tevens toegang heeft tot een bij wet ingestelde snelle procedure die kosteloos of niet duur is, voor heroverweging door een overheidsinstantie of toetsing door een onafhankelijk en onpartijdig orgaan anders dan een rechterlijke instantie;
 - (iii) eindbeslissingen ingevolge deze paragraaf bindend zijn voor de overheidsinstanties die de informatie bezit en de redengeving schriftelijk geschiedt, in ieder geval wanneer toegang tot informatie wordt geweigerd;
- (b) Maatregelen genomen om te waarborgen dat binnen het kader van haar nationale wetgeving, leden van het betrokken publiek die voldoen aan de criteria van **paragraaf 2** toegang hebben tot een herzieningsprocedure voor een rechterlijke instantie en/of een ander bij wet ingesteld onafhankelijk en onpartijdig orgaan, om de materiële en formele rechtmatigheid te bestrijden van enig besluit, handelen of nalaten vallend onder de bepalingen van artikel 6,
- (c) Met betrekking tot **paragraaf 3**, maatregelen genomen om te waarborgen dat wanneer zij voldoen aan de eventuele in haar nationale recht neergelegde criteria, leden van het publiek toegang hebben tot bestuursrechtelijke of rechterlijke procedures om het handelen en nalaten van privé-personen en overheidsinstanties te betwisten die strijdig zijn met bepalingen van haar nationale recht betreffende milieu;
- (d) Met betrekking tot **paragraaf 4**, maatregelen genomen om te waarborgen dat:
- (i) de in paragraaf 1, 2 en 3 bedoelde procedures voorzien in passende en doeltreffende middelen;
 - (ii) zulke procedures eveneens voldoen aan de (andere) vereisten van deze paragraaf;
- (e) Met betrekking tot **paragraaf 5**, maatregelen genomen om te waarborgen dat aan het publiek informatie wordt verstrekt over toegang tot bestuursrechtelijke en rechterlijke herzieningsprocedures.

Antwoord:

***Paragraaf 1 :**

(i) De wet van 5 augustus 2006 richt een Federale Beroepscommissie voor de toegang tot milieu-informatie op. Die oefent haar taak volledig onafhankelijk en neutraal uit. De aanvrager kan in drie gevallen een beroep indienen: (1) de beslissing van de milieu-instantie is negatief of gedeeltelijk negatief; (2) de instantie heeft binnen de toegestane termijn geen enkele beslissing meegedeeld of; (3) de overheid heeft de positieve beslissing niet uitgevoerd binnen de voorziene termijnen. De aanvrager heeft 60 dagen om zijn beroep in te dienen, ofwel (1) de dag na het versturen van de negatieve beslissing, ofwel (2) bij het verstrijken van de voorziene uitvoeringstermijn, ofwel (3) op eender welk ogenblik indien de instantie geen beslissing heeft

genomen. De Federale Beroepscommissie heeft naast haar functie als beroepsinstantie ook een adviserende functie tegenover milieu instanties, de federale regering en het federale parlement.

Wat de gerechtelijke beroepen betreft, is het gemene recht van toepassing. De aanvrager kan dus bij de Raad van State een nietigverklaring van de administratieve beslissing vorderen overeenkomstig de regels die daarop van toepassing zijn. Hij kan zich ook wenden tot de burgerlijke rechter.

(ii) De beroepsprocedure is kosteloos.

(iii) De beslissing van de Federale Beroepscommissie die zich over het beroep uitspreekt, bindt de milieu instantie. Als de instantie de beslissing niet heeft uitgevoerd binnen de door de wet voorziene termijn (40 dagen na het indienen van het beroep die kunnen worden verlengd tot maximum 55 dagen), dan voert de Beroepscommissie de beslissing zelf uit als zij in het bezit is van de gevraagde milieu informatie.

Over de jaren heen werden sinds 2008 verschillende beroepen ingediend:

- 2008: 4 beroepen
- 2009: 3 beroepen
- 2010: 1 beroep
- 2011: 5 beroepen
- 2012: 9 beroepen
- 2013: 11 beroepen
- 2014: 24 beroepen
- 2015: 12 beroepen
- 2016: 16 beroepen
- 2017: 11 beroepen
- 2018: 12 beroepen
- 2019: 6 beroepen
- 2020: 9 beroepen (september 2020)

Naast de suggesties die de Federale Beroepscommissie formuleert naar aanleiding van haar jaarverslagen, heeft ze in de periode 2017-2024 vier adviezen uitgebracht waarvan één uit eigen beweging.

Voor de beroepen vóór 2017: zie de vorig rapporten. Hieronder zijn tevens de beroepen opgenomen die in 2016 werden behandeld maar niet werden opgenomen in het vorig rapport.

A) Beroep

➤ documenten met betrekking tot een baggerproject in Rusland en de verzekering ervan (2016)

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gegrond behalve voor een aantal documenten die niet kunnen worden beschouwd als milieu informatie.

➤ Alle notities die NIRAS heeft opgesteld in het kader van de verificatie van de cijfers die leiden tot het opstellen van de voorzieningen voor het beheer van afgewerkte splijtstof (2016)

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gedeeltelijk gegrond, maar niet gegrond in zoverre bepaalde documenten onder de uitzonderingsgronden voorzien in artikel 27, § 1, 1°, 2° en 7°, vallen.

➤ Akkoorden en documenten in verband met de uitbating van de luchthaven van Zaventem (2016)

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is ongegrond aangezien de opgevraagde documenten niet bestaan.

➤ Documenten met betrekking tot de situatie aan de luchthaven van Oostende (2016)

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is niet gegrond aangezien de aanvraag kennelijk onredelijk is.

➤ **Een kopie van de verslagen waarin Synatom zijn investeringsbeleid uiteenzet (2016)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gedeeltelijk gegrond en niet gegrond in de mate dat bepaalde gevraagde documenten niet kunnen worden beschouwd als milieu-informatie.

➤ **De verslagen van de Commissie voor nucleaire voorzieningen (2016)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gedeeltelijk gegrond, maar niet gegrond in zoverre bepaalde gevraagde documenten geen milieu-informatie uitmaken en andere gevraagde documenten onder de uitzonderingsgronden voorzien in artikel 27, § 1, 1° en 2° vallen.

➤ **Alle studies voorzien in de overeenkomst Tihange voor de verlenging van de kerncentrales evenals bepaalde documenten (2017)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gegrond.

➤ **Het synthese- en evaluatierapport m.b.t. de werken gerealiseerd door instellingen en betrokken ondernemingen opgericht in uitvoering van de Kamerresolutie van 1993 (2017)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gegrond.

➤ **Documenten met betrekking tot het actualisatietarief van de nucleaire provisies (2017)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gegrond.

➤ **Driepartijovereenkomst tussen de Staat, de provisie-instelling en de nucleaire exploitanten (2017)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gegrond.

➤ **Document waarin de resultaten van de geluidstest gerealiseerd door Infrabel op het spoor ten hoogte van Profondeville aanwezig zijn (2017)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gegrond.

➤ **Rapport dat aanleiding gaf tot het bericht op de website van het FANC met als titel “Geen toename waterstofvlokken in Doel 3” (2017)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gegrond.

➤ **Rapport waarin de resultaten van de inspectie van de evolutie van de scheurtjes in de kuip van Doel 3 en Tihange 2 zijn opgenomen en de synthese ervan (2017)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is zonder voorwerp.

➤ **Het geheel van de documenten m.b.t. het langdurig beheer van nucleair afval (2017)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is niet gegrond omdat de gevraagde documenten nog het karakter van onafgewerkte documenten hebben.

➤ **Een rapport waarin de resultaten van een inspectie verricht door Bel V is opgenomen evenals een synthese ervan (2017)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is niet gegrond omdat de aanvraag gericht was aan Engie-Electrabel die niet kan worden beschouwd als een milieu-instantie.

➤ **Document over het gebruik van bepaalde actieve stoffen en hun evolutie in de tijd**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is niet gegrond.

➤ **Documenten met betrekking tot de baankeuze op de luchthaven van Oostende (2017)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gegrond wanneer de gevraagde documenten in het bezit zijn van de bevoegde minister of niet-gegrond wanneer de gevraagde documenten zich bevinden bij Belgocontrol.

➤ **Documenten verstrekt aan de Europese Commissie in het kader van staatshulp m.b.t. de garantie die België moet geven voor nucleaire ongevallen (2017)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gedeeltelijk gegrond en deels ongegrond omdat bepaalde informatie potentieel valt onder de uitzonderingsgronden voorzien in artikel 27, § 1, 3°, 6° en 7° van de wet van 5 augustus 2006.

➤ **Persoonsgegevens die zich bevinden in de formulieren die aan het FAVV werden verstrekt (2018)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is niet gegrond.

➤ **Register met aan asbestgerelateerde ziektes en overlijdens (2018)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is niet gegrond omdat de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu niet in het bezit is van de gevraagde lijst. Ze is er wel toe gehouden de aanvrager door te verwijzen naar de milieu-instantie die over de deze lijst beschikt..

➤ **Alle documenten m.b.t. een voorstel die de Commissie voor nucleaire provisies heeft uitgewerkt met het oog op het wijzigen van de wet van 11 april 2003 (2018)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gegrond.

➤ **Werkdocument van 164 pagina's waarin een nationale politiek wordt uitgewerkt voor het langdurig beheer van hoog nucleair afval en/of met een lange levensduur (2018)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gegrond.

➤ **Voorontwerp van wet met het oog op het versterken van het wettelijk kader om de beschikbaarheid van provisies aangelegd door Electrabel om de ontmanteling van zijn centrales op een gegeven ogenblik te verzekeren (2018)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het voorwerp is dezelfde als een ander beroep.

➤ **De hoeveelheden actieve stoffen van biocides die op de markt worden gebracht (2018)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is niet gegrond omdat de gevraagde informatie niet als dusdanig bestaat en maar kan worden verkregen na verschillende verwerkingen.

➤ **De exacte hoeveelheden van de stoffen gefabriceerd in de nanodeeltjesstaat die het voorwerp hebben uitgemaakt van een registratie in toepassing van het koninklijk besluit van 27 mei 2014 evenals de domeinen waarbinnen ze gebruikt worden (2018)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is niet gegrond, omdat de gevraagde informatie niet als dusdanig bestaat en maar kan worden verkregen na verschillende verwerkingen.

➤ **Een lijst van alle meldingsplichtige gebeurtenissen in de Belgische atoomcentrales (2018)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is zonder voorwerp aangezien het FANC deze lijst al aan de aanvraagster heeft bezorgd op het moment van de behandeling van het beroep.

➤ **Data over de bezettingsgraad van de NMBS-lijnen en van de verzamelde data aan de hand van het ITRIS-toestel (2018)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is niet gegrond, omdat de gevraagde informatie niet als milieu-informatie kan worden gekwalificeerd.

➤ **Alle documenten met betrekking tot het voorstel van de Commissie voor nucleaire voorzieningen uitgewerkt met het oog op het wijzigen van de wet van 11 april 2003 (2018)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gegrond.

➤ **Documenten m.b.t. erkenningen als slachthuis (2018)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is niet gegrond omdat het FAVV geen dergelijke documenten in haar bezit heeft.

➤ **Een voorontwerp van wet over de nucleaire provisies met het oog op het wijzigen van de wet van 11 april 2003 (2019)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is niet gegrond omdat het de aanvraag moet worden afgewezen op grond van artikel 27, § 1, 6° van de wet van 5 augustus 2006.

➤ **Een uittreksel uit de gegevensbank Sanitel (2019)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gedeeltelijk gegrond. Als gevolg van een beroep ingesteld bij de Raad van State besliste de Federale Beroepscommissie om haar eerste beslissing in te trekken en een nieuwe beslissing te nemen. In deze beslissing besluit ze dat het beroep niet gegrond is voor zover de gevraagde gegevens niet in het bezit zijn van het FAVV, namelijk in zoverre gevraagd wordt om een onderscheid te maken tussen runderen naargelang hun effectieve bestemming voor vlees- en melkproductie. Het beroep is evenmin gegrond voor wat betreft informatie in het uittreksel dat informatie bevat die valt onder artikel 27, § 1, 1 en artikel 27, § 1, 7° van de wet van 5 augustus 2006

➤ **De resultaten van recente luchtdichtheidstest in de nucleaire centrale van Tihange 2 (2019)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is ongegrond omdat de documenten die worden gevraagd, niet bestaan.

➤ **Alle bestuursdocumenten op grond waarvan de Minister van Justitie verklaarde dat de Veiligheid van de Staat de klimaatbetogingen en de organisatoren ervan niet opvolgt (2019)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is niet gegrond omdat deze documenten niet als milieu-informatie kunnen worden gekwalificeerd.

➤ **Alle stukken met betrekking op de inbreuk op de verspreiding van glyfosaat op het voetbalterrein van Stembert (2018)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gegrond.

➤ **Het volledige rapport over het nieuwe UT-onderzoek van Doel 3 (2019)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gegrond.

➤ **Relaties tussen bepaalde gegevens over geëxporteerde producten en de producenten (2018)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is gegrond.

➤ **Alle aanvragen vanaf 1 januari 2018 tot heden voor een c en alle gegeven machtigingen voor vluchten vanaf de luchthaven van Oostende met bestemming in Libië (2020)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is nog in behandeling.

➤ **Het beantwoorden van de vraag of een gemeentelijke ambtenaar beschikt over een phytolicensie in het kader van de professionele activiteiten en als dit het geval is het verkrijgen van de phytolicensie (2020)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het beroep is nog in behandeling.

➤ **Alle documenten uitgewisseld tussen de minister, de beleidsorganen en bepaalde federaties die actief zijn op het gebied van elektriciteit, gas en andere brandstoffen (2020)**

→ Beslissing van de Beroepscommissie: het betreft hier zeven beroepen die bij verschillende ministers werden ingediend. Deze zijn nog in behandeling.

B) Adviesaanvraag

Een vraag om advies in verband met de toepassing van de wet van 2006 werd ingediend door de Ministre des pouvoirs locaux, du logement et des infrastructures sportives de la Région wallonne met betrekking tot de retributie die kan worden gevraagd voor een kopie van een document dat milieu-informatie bevat. (2018) Deze adviesaanvraag werd onontvankelijk verklaard omdat de Commissie enkel bevoegd is voor federale milieu-instanties.

De Federale Beroepscommissie vond de aangebrachte problematiek wel voldoende interessant om er een advies uit eigen beweging over uit te brengen. (2018).

De Federale Beroepscommissie bracht verder een advies uit op verzoek van Sciensano over de openbaarmaking van aan Sciensano afgeleverde vergunningen (2019).

De Federale Beroepscommissie wees een verzoek om advies van het Antigifcentrum af over de toepassing van de wet van 5 augustus 2006 op het Antigifcentrum omdat zij zich diende uit te spreken over deze vraag in het kader van een bij haar ingediend beroep (2019).

De beslissingen en de adviezen van de federale Beroepscommissie kunnen op de website <https://www.ibz.rn.fgov.be/nl/commissies/toegang-tot-milieu-informatie/> worden geraadpleegd. Deze site wordt beheerd door de FOD Binnenlandse Zaken.

***Paragraaf 2 :**

- Voor het betrokken publiek zijn er op gerechtelijk vlak verschillende beroepen mogelijk:

*Beroep bij de Raad van State

*Beroep bij het Grondwettelijk Hof

*Beroep bij de voorzitter van de rechtbank van 1ste aanleg die uitspraak doet in kortgeding

*procedure voor de correctionele rechtbanken

*procedure voor de burgerlijke rechtbanken

Inzake milieu bestaat ook het beroep dat berust op de wet van 12 januari 1993 betreffende een vorderingsrecht inzake bescherming van het leefmilieu (zie bespreking hierna voor artikel 9.3).

***Paragraaf 3 :**

Behalve de klassieke gerechtelijke en administratieve beroepen moet de wet van 12 januari 1993 betreffende een vorderingsrecht inzake bescherming van het leefmilieu speciaal worden aangestipt.

Die wet bepaalt het volgende: *“Onverminderd de bevoegdheid van andere rechtscolleges op basis van andere wetsbepalingen, stelt de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, op verzoek van de procureur des Konings, van een administratieve overheid of van een rechtspersoon zoals omschreven in artikel 2, het bestaan vast van een zelfs onder het strafrecht vallende handeling, die een kennelijke inbreuk is of een ernstige dreiging vormt voor een inbreuk op één of meer bepalingen van wetten, decreten, ordonnanties, verordeningen of besluiten betreffende de bescherming van het leefmilieu. Hij kan de staking bevelen van handelingen waarvan de uitvoering reeds is begonnen of maatregelen opleggen ter preventie van de uitvoering ervan of ter voorkoming van schade aan het leefmilieu (...).”*

Als deze stakingsvordering wordt ingesteld door een vereniging, gebeurt dit in de vorm van een vordering ter bescherming van het algemeen belang.

Deze wet vormt een eerste uitzondering op traditionele rechtspraak van het Hof van Cassatie op basis waarvan het eigen belang van een rechtspersoon “alleen datgene is wat zijn bestaan of zijn materiele en morele goederen, inzonderheid zijn vermogen, eer en goede naam” (zie arrest Eikendael van 19 november 1982). Volgens het Hof volstaat het niet dat een rechtspersoon of een natuurlijke persoon een doelstelling nastreeft, zij deze maatschappelijke doelstelling of niet, om een eigen belang voort te brengen.

In een arrest van 11 juni 2013 heeft het Hof van Cassatie deze rechtspraak bijgestuurd voor milieuzaken, en dit voorbij de bovenvermelde stakingsvordering die een wettelijke basis had. Na te hebben verwezen naar de artikelen 2.4, 3.4 en 9.3 van het verdrag van Aarhus, was het Hof van oordeel dat uit deze bepalingen *“volgt dat België op zich de verplichting heeft genomen om verenigingen die de bevordering van de milieubescherming tot doel hebben de toegang tot de rechter te verzekeren ingeval zij met de bepalingen van het nationale milieurecht strijdig handelen en nalaten van privé-personen en overheidsinstanties willen betwisten voor zover zij daartoe voldoen aan de in het nationale recht vastgelegde criteria ; die criteria mogen niet zodanig worden omschreven of uitgelegd dat zij de toegang van deze verenigingen in dergelijk geval onmogelijk maken ; de rechter vermag de in het nationale recht neergelegde criteria uit te leggen in overeenstemming met de doelstellingen van artikel 9.3 Verdrag van Aarhus.”* Vervolgens stelt het Hof dat als een rechtsoverheidsinstelling *“wordt ingesteld door een rechtspersoon die zich krachtens zijn statuten tot doel heeft gesteld de milieubescherming te bevorderen en ertoe strekt het met de bepalingen van het nationale milieurecht strijdig geacht handelen en nalaten van privépersonen en overheidsinstanties te betwisten, voldoet die rechtsoverheidsinstelling op het vlak van belang aan de ontvankelijkheidsvereiste voor het instellen van een rechtsoverheidsinstelling.”*

Dit arrest geeft rechtstreekse werking aan artikel 9.3 van het verdrag van Aarhus en staat uitdrukkelijk toe dat verenigingen ter bescherming van het milieu rechtsoverheidsinstellingen instellen ter bescherming van het

algemeen belang.

Meer recent is de federale wetgever in deze materie tussengekomen. De wet van 21 december 2018 (in werking getreden op 10 januari 2019) wijzigt artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de ontvankelijkheidsvoorwaarden voor een rechtsvordering en breidt de mogelijkheid om een rechtsvordering ter bescherming van het algemeen belang in te dienen uit tot elke rechtspersoon die de mensenrechten of de fundamentele vrijheden erkend in de Grondwet of de internationale instrumenten die België binden, wil beschermen.

Deze wet behandelt niet expliciet de rechtsvordering ter bescherming van het algemeen belang voor milieumaterialen maar men schrijft hierover in de parlementaire werkzaamheden het volgende:

“Gelet op de ontwikkelingen in de rechtspraak van het Hof van Cassatie lijkt het beter om geen uitdrukkelijke wetsbepaling te voorzien voor milieuverenigingen die volgens het Verdrag van Aarhus steeds moeten kunnen genieten van een effectieve toegang. Volgens rechtspraak van het Hof van Cassatie kunnen inderdaad milieuverenigingen die voldoen aan de eisen van het Verdrag van Aarhus reeds genieten van een effectieve toegang tot de rechter.

Zo oordeelde het Hof in zijn arrest van 11 juni 2013 dat uit de artikelen 3.4, 9.3 en 2.4 van het Verdrag volgt dat België op zich de verplichting heeft opgenomen om verenigingen die de bevordering van de milieubescherming tot doel hebben, de toegang tot de rechter te verzekeren ingeval zij met de bepalingen van het nationale milieurecht strijdig handelen en nalaten van privépersonen en overheidsinstanties willen betwisten, voor zover zij daartoe voldoen aan de in het nationale recht neergelegde criteria. Die criteria mogen niet zodanig worden omschreven of uitgelegd dat zij de toegang van deze verenigingen in dergelijk geval onmogelijk maken. “De rechter vermag de in het nationale recht vastgelegde criteria uit te leggen in overeenstemming met de doelstellingen van artikel 9.3 Verdrag van Aarhus.”

Bovendien zouden de milieuverenigingen die niet voldoen aan de voorwaarden van het Verdrag van Aarhus in voorkomend geval een rechtsvordering ter verdediging van collectieve belangen kunnen instellen overeenkomstig het gemeen recht.”

Aangezien het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu een mensenrecht is erkend door de Grondwet en door de internationale instrumenten die België binden, wordt dit gedekt door deze nieuwe bepaling.

De rechtsvordering ter bescherming van het algemeen belang voor milieuzaken is dus volledig opgenomen in het Belgisch recht. De volgende voorwaarden moeten worden vervuld om een dergelijke rechtsvordering in te kunnen stellen (artikel 17, tweede lid van het Gerechtelijk Wetboek):

DE RECHTSPERSOON moet:

- Een maatschappelijk doel van bijzondere aard nastreven, onderscheiden van het nastreven van het algemeen belang;
- Dit maatschappelijk doel op duurzame en effectieve wijze nastreven;

DE VORDERING moet erop gericht zijn een algemeen belang te beschermen:

- Dat verband houdt met het maatschappelijk doel van de rechtspersoon;
- Dat niet beperkt is tot de individuele belangen van de leden van de rechtspersoon.

***Paragraaf 4 :**

- In het kader van de gerechtelijke beroepen voor de rechterlijke orde kan gewezen worden op de volgende grondwettelijke bepalingen:

- artikel 148 van de Grondwet: "*De terechtzittingen van de rechtbanken zijn openbaar, tenzij de openbaarheid gevaar oplevert voor de orde of de goede zeden; in dat geval wordt zulks door de rechtbank bij vonnis verklaard*".
- artikel 149 van de Grondwet: "*Elk vonnis is met redenen omkleed. Het wordt in openbare terechtzitting uitgesproken*".
- artikel 151 van de Grondwet: "*De rechters zijn onafhankelijk in de uitoefening van hun rechtsprekende bevoegdheden. Het openbaar ministerie is onafhankelijk in de individuele opsporing en vervolging (...)*".

***Paragraaf 5 :**

Om een persoon die over onvoldoende middelen zou beschikken, een daadwerkelijke rechtsingang te verschaffen, bestaan er in het positieve recht twee systemen, voorzien door het Gerechtelijk Wetboek, die zowel op burgerlijk als op strafrechtelijk vlak van toepassing zijn. Het betreft enerzijds de juridische eerste- en tweedelijnsbijstand (artikelen 446*bis* en 508/1 tot 508/23 van het Gerechtelijk Wetboek en uitvoeringsbesluiten) en anderzijds de gerechtelijke bijstand (artikelen 664 tot 699 van het Gerechtelijk Wetboek).

De juridische bijstand is de hulp die wordt verleend in de vorm van praktische inlichtingen, juridische informatie, een eerste juridisch advies of een verwijzing naar een gespecialiseerde instantie of organisatie (wat de eerstelijnsbijstand betreft) en de hulp die aan een natuurlijk persoon wordt verleend in de vorm van een omstandig juridisch advies of de juridische bijstand al dan niet in het kader van een procedure of de bijstand in het kader van een proces, inclusief de vertegenwoordiging door een advocaat (wat de tweedelijnsbijstand betreft).

De juridische eerstelijnsbijstand richt zowel tot natuurlijke personen als tot rechtspersonen. Op te merken valt dat de juridische eerstelijnsbijstand sinds 2014 behoort tot de bevoegdheden van de gemeenschappen.

De gerechtelijke bijstand van zijn kant bestaat in een gehele of gedeeltelijke vrijstelling van het betalen van zegel-, registratie, griffie en uitgifterechten, alsmede van de andere kosten die hij meebrengt en is bedoeld voor de rechtzoekenden die niet over voldoende inkomsten beschikken om een gerechtelijke of buitengerechtelijke procedure te kunnen betalen.

Er dient te worden opgemerkt dat de uitoefening van deze beroepen (verzet, hoger beroep en voorziening in cassatie) niet kosteloos is. De rechtzoekenden moeten de kosten betalen.

XXIX. Obstacles encountered in the implementation of article 9

Beschrijf de **belemmeringen** bij de uitvoering van de paragrafen van artikel 9.

Antwoord:

- Wat artikel 9.1 betreft, moeten er drie zaken worden opgemerkt:

(1) De Federale Beroepscommissie voor de toegang tot milieu-informatie stelt vast dat hoewel de wet van 5 augustus 2006 haar de bevoegdheid geeft om toegang te krijgen tot alle informatie waarover een milieu-instantie beschikt om een beroep te kunnen behandelen, milieu-instanties zich verzetten. Dit noodzaakt de Beroepscommissie om tussentijdse beslissingen te nemen, waardoor niet langer binnen de door de wet bepaalde termijnen een beslissing kan worden genomen. Dit probleem wordt steeds acuter.

(2) De wetgever is ingegaan op het verzoek van de Beroepscommissie om haar leden beter te beschermen, wanneer tegen hen een beroep wordt ingesteld. De wet van 5 augustus 2006 werd daartoe aangepast door de wet van 16 februari 2012. Dit moet de Beroepscommissie toelaten om in alle onafhankelijkheid te kunnen functioneren.

(3) Als gevolg van de bevoegdheidsverdelende regels in artikel 32 van de Grondwet zijn er verschillende wetgevingen in België van toepassing op het recht van toegang tot milieu-informatie (naast de federale wetgeving is er ook de wetgeving op het niveau van de gemeenschappen en de gewesten). De bestaande regelingen zijn niet altijd voldoende op elkaar afgestemd, zodat er problemen kunnen ontstaan met betrekking tot de termijnen waarbinnen een administratief beroep moet worden ingesteld als de burger bij de verkeerde beroepsinstantie aanklopt. Een betere afstemming is dan ook wenselijk.

(4) Sommige administraties weigeren uitvoering te geven aan de beslissingen van de Beroepscommissie ook al zijn die als administratieve beslissing in principe uitvoerbaar. Bovendien stellen meer en meer milieuinstanties de Beroepscommissie niet meer in het bezit van de gevraagde milieu-informatie, maar verlenen ze enkel toegang hiertoe, zodat de Beroepscommissie ook niet zelf haar beslissing kan uitvoeren.

(5) Het beroep bij de Raad van State levert voor de aanvrager niet altijd de verhoopte resultaten op. De Raad van State kan immers enkel annuleren, maar kan geen beslissing nemen over de grond van de zaak, zodat een annulatie enkel voor gevolg heeft dat de administratieve beroepsprocedure moet overgedaan worden. Hierdoor gaat heel wat tijd verloren.

XXX. Further information on the practical application of the provisions of article 9

Verschaf verder informatie over de praktische toepassing van de bepalingen over toegang tot de rechter overeenkomstig artikel 9, bv. zijn er statistieken beschikbaar over milieurechtspleging en zijn er bijstandsmechanismen om financiële of andere barrières voor toegang tot de rechter weg te nemen of te verminderen?

Antwoord:

De Federale Overheidsdienst Justitie stelt jaarlijks statistieken op inzake de hoven en rechtbanken, onder meer voor de milieudossiers: aantal milieuzaken, ingeschreven op de burgerlijke griffie, aantal milieuzaken die aanhangig zijn gemaakt bij de onderzoeksrechters,...

Met het oog op een betere communicatie met het publiek heeft het Hof van Cassatie op zijn website een woordenlijst gepubliceerd met de juridische termen die het het vaakst gebruikt. Zo worden bijvoorbeeld de verschillende stappen van de procedure voor het Hof er in klare en eenvoudige taal uitgelegd. Op de site wordt evenwel verduidelijkt dat deze woordenlijst geenszins de communicatie met een advocaat overbodig maakt, maar dat de lijst vooral bedoeld is als een basisinstrument dat de rechtzoekende op weg moet helpen.

XXXI. Website addresses relevant to the implementation of article 9

Vermeld relevante websites, indien beschikbaar:

<http://www.just.fgov.be>; <http://www.dekamer.be>; <http://www.const-court.be>; <http://www.raadvst-consetat.be>; <http://www.rechtbanken-tribunaux.be>

Artikels 10-22 zijn niet voor nationale implementatie

XXXII. Algemene opmerkingen over het doel van het Verdrag

Geef aan, indien passend, hoe de implementatie van het Verdrag bijdraagt tot de bescherming van het recht van elke persoon van de huidige en toekomstige generaties om te leven in een milieu dat passend is voor zijn of haar gezondheid en welzijn.

Antwoord:

De invoering van de drie procedurele rechten door het Verdrag van Aarhus en de implementatie ervan op Belgisch vlak door de Gewesten en de federale overheid maakt het mogelijk artikel 23, 4°, van de Grondwet zijn volle betekenis te geven.

XXXIII. Wetgevende, bestuursrechtelijke en andere maatregelen met het ook op de toepassing van de bepalingen van Artikel 6 bis en bijlage I bis inzake genetische gemodificeerde organismen

Wat betreft de wetgevende, bestuursrechtelijke en andere maatregelen met het oog op de toepassing van de bepalingen van artikel 6 bis inzake de inspraak van het publiek bij besluiten over de doelbewuste introductie in het milieu en het op de markt brengen van genetisch gemodificeerde organismen, moet het volgende verduidelijkt worden:

- a) Wat betreft **paragraaf 1** van artikel 6bis en:
 - i) **paragraaf 1** van bijlage I bis, de maatregelen die opgenomen werden in het regelgevingskader van de Partij, voor doeltreffende informatieverstrekking en inspraak bij het nemen van onder artikel 6bis vallende besluiten;
 - Voor de doelbewuste verspreiding: art 17 en bijlagen VIII A en VIII B van het koninklijk besluit van 21 februari 2005 **tot reglementering van de doelbewuste introductie in het leefmilieu evenals van het in de handel brengen van genetisch gemodificeerde organismen of van producten die er bevatten** (hierna het KB van 21 februari 2005). Er wordt een publieksraadpleging gehouden gedurende 30 dagen.
 - Voor het in de handel brengen: art 32 van het KB van 21 februari 2005 (voor de in België ingediende dossiers) en art 24 van de richtlijn 2001/18/EG van het Europees Parlement en van de Raad van 12 maart 2001 inzake de doelbewuste introductie van genetisch gemodificeerde organismen in het milieu en tot intrekking van Richtlijn 90/220/EEG van de Raad (voor de dossiers ingediend in andere Lidstaten). In beide gevallen wordt een publieksraadpleging gehouden gedurende 30 dagen.
 - ii) **paragraaf 2** van bijlage I bis, de uitzonderingen, voorzien in het regelgevingskader van de Partij, op de in de bijlage I bis vastgestelde inspraakprocedure en de criteria op basis waarvan de uitzonderingen worden bepaald;

- art 7 van richtlijn 2001/18/EG (doelbewuste introductie): de gedifferentieerde procedure wordt voorgesteld door een bevoegde overheidsinstantie of door de Europese Commissie mits twee voorwaarden zijn vervuld:

1) dat er voldoende ervaring is opgedaan met introducties en;

2) dat de betrokken GGO's voldoen aan de criteria van bijlage 5 van de richtlijn.

Het publiek kan op dit voorstel reageren gedurende 60 dagen.

- art 16 (in de handel brengen): ook hier kan het publiek op dit voorstel reageren gedurende 60 dagen.
- iii) **paragraaf 3** van bijlage I *bis*, de maatregelen die genomen werden om op passende en effectieve wijze een samenvatting van de kennisgeving die is ingediend voor het verkrijgen van een vergunning voor de doelbewuste introductie in het milieu of het op de markt brengen van een GGO, alsook het beoordelingsrapport wanneer dit voorhanden is, aan het publiek ter beschikking te stellen;

- Voor de doelbewuste verspreiding: art 17.3 (publicatie op de website van het kennisgevingsdossier, de samenvatting en de informatie bestemd voor het publiek) en art 21, §1 (publicatie op het internet van adviezen, beslissingen en het jaarrapport maximaal een maand na de overdracht aan de Minister of nadat een beslissing genomen is) van het KB van 21 februari 2005.
- Voor het in de handel brengen: art 32, §1 (publicatie op het internet van de samenvatting van de kennisgeving) en art 33, §4 (publicatie op het internet van het beoordelingsrapport) van het KB van 21 februari 2005 (voor de in België ingediende dossiers) en art 24 van de richtlijn 2001/18/EG (voor de dossiers ingediend in andere Lidstaten).

iv) **paragraaf 4** van bijlage I *bis*, de maatregelen die genomen werden om zich ervan te vergewissen dat de in deze paragraaf opgesomde informatie niet als vertrouwelijk wordt aangemerkt;

- Voor de doelbewuste verspreiding: art 43, §4, van het KB van 21 februari 2005 (de algemene beschrijving van het GGO of de GGO's, de naam en het adres van de kennisgever, het doel van de introductie, de plaats van introductie en de beoogde toepassingen/de methodes en plannen voor de monitoring van het GGO of de GGO's en voor de noodmaatregelen/de gezondheids- en leefmilieurisicobeoordeling en de adviezen van de Bioveiligheidsraad)
- Voor het in de handel brengen: art 43, §4, van het KB van 21 februari 2005 (voor de in België ingediende dossiers) en art 25 van de richtlijn 2001/18/EG (voor de dossiers ingediend in andere Lidstaten)

Er valt op te merken dat artikel 43 van het KB van 21 februari 2005 momenteel wordt herzien teneinde artikel 9 van verordening (EU) 2019/1381 van het Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende de transparantie en duurzaamheid van de EU-risicobeoordeling in de voedselketen om te zetten dat

artikel 25 van de richtlijn 2001/18/EG wijzigt voor wat betreft de vertrouwelijkheid en het format van de gegevens.

v) **paragraaf 5** van bijlage I *bis*, de maatregelen die genomen werden om een transparante besluitvorming te waarborgen en om het publiek toegang te verschaffen tot de desbetreffende procedurele informatie, zoals bijvoorbeeld:

- a. de aard van de eventuele besluiten; Ja
- b. de voor de besluitvorming verantwoordelijke overheidsinstantie; Ja
- c. de overeenkomstig paragraaf 1 van bijlage I *bis* vastgestelde inspraakregelingen; Ja
- d. de overheidsinstantie waarvan relevante informatie verkregen kan worden; Ja
- e. de overheidsinstantie waarbij opmerkingen kunnen worden ingediend en de daartoe voorziene termijn; Ja

In het algemeen, zie bijlagen VIII A en B van het KB van 21 februari 2005. Alle informatie die in het bijzonder wordt vermeld in deze paragraaf (zie a-e hierboven), wordt voor het publiek beschikbaar gemaakt bij het nemen van de beslissingen :

vi) **paragraaf 6** van bijlage I *bis*, de maatregelen die genomen werden om zich ervan te vergewissen dat de krachtens paragraaf 1 van bijlage I *bis* genomen maatregelen het publiek de mogelijkheid bieden om op elke passende wijze alle opmerkingen, informatie, analyses of meningen naar voren te brengen die het relevant acht voor de voorgestelde doelbewuste introductie, inclusief het op de markt brengen;

- Voor de doelbewuste verspreiding: eventuele opmerkingen worden per brief, via het internet of per e-mail aan de bevoegde overheid overgemaakt (art. 17, §5, van het KB van 21 februari 2005)
- Voor het in de handel brengen: enkel via internet

vii) **paragraaf 7** van de bijlage I *bis*, de maatregelen die genomen werden om zich ervan te vergewissen dat er rekening gehouden wordt met de resultaten van de in paragraaf 1 bijlage I *bis* bedoelde inspraakprocedure;

- De samenvatting van de publieksraadpleging wordt bezorgd aan de Ministers bevoegd voor Volksgezondheid en Leefmilieu en ook aan de regionale ministers (voor de doelbewuste verspreiding); opmerkingen in verband met de bioveiligheid worden daarnaast ook bezorgd aan de Bioveiligheidsraad (art. 17, §6 en art. 32, §2, van het KB van 21 februari 2005). De samenvatting maakt deel uit van het gedetailleerd beslissingsdossier:

1) voor de doelbewuste verspreiding: art 18, §1, van het KB van 21 februari 2005 :

2) voor het in de handel brengen: art 33, §1, van het KB van 21 februari 2005

viii) **paragraaf 8** van de bijlage I *bis*, de maatregelen die genomen werden om zich ervan te vergewissen dat wanneer een overheidsinstantie een onder deze bijlage vallend besluit heeft genomen, de tekst van dat besluit openbaar wordt gemaakt, samen met de redenen en overwegingen waarop het besluit is gebaseerd;

- Voor de doelbewuste verspreiding: art 21 van het KB van 21 februari 2005: publicatie op het internet van de adviezen en genomen beslissingen; het publiek kan overigens de volledige kennisgeving, met uitzondering van de vertrouwelijke gegevens, raadplegen op eenvoudig verzoek
- Voor het in de handel brengen: art 33, §4, en art 38, §4, van het KB van 21 februari 2005: binnen de tien dagen na de ontvangst van de opmerkingen van het publiek, worden deze door de bevoegde instantie bezorgd aan de minister en aan de Bioveiligheidsraad. Publicatie op het internet van de schriftelijke toelating.

b) Wat betreft **paragraaf 2** van artikel 6 *bis*, de maatregelen die genomen zijn om zich ervan te vergewissen dat de eisen van bijlage 1 *bis* en de bepalingen van hun nationaal kader inzake bioveiligheid elkaar aanvullen en ondersteunen, met inachtneming van de doelstellingen van het Protocol van Cartagena inzake bioveiligheid.

Antwoord: het nationale wettelijke en reglementaire kader integreert op coherente wijze de wettelijke bepalingen van het protocol in de nationale wetgeving alsook de communautaire wettelijke bepalingen, waarbij deze laatste volledig in overeenstemming zijn met het GGO- amendement.

XXXIV. BELEMMERINGEN BIJ DE UITVOERING VAN DE PARAGRAFEN VAN ARTIKEL 6 *bis* EN BIJLAGE I *bis*

Beschrijf hieronder de **belemmeringen** bij de uitvoering van de paragrafen van artikel 6 *bis* en bijlage I *bis*.

Antwoord: De belangrijkste belemmering bij de toepassing van deze bepalingen is het tekort aan menselijke en financiële middelen in een instabiele en onvoorzienbare context.

XXXV. BIJKOMENDE INLICHTINGEN INZAKE DE TOEPASSING VAN DE BEPALINGEN VAN ARTIKEL 6 bis EN BIJLAGE I bis

Gelieve bijkomende informatie te verschaffen over de concrete toepassing van de bepalingen van artikel 6 bis inzake de inspraak van het publiek bij besluiten over de doelbewuste introductie in het leefmilieu en het op de markt brengen van genetisch gemodificeerde organismen, zoals de statistieken en de andere beschikbare informatie inzake de inspraak van het publiek bij besluiten hierover of bij de besluiten die krachtens paragraaf 2 van bijlage I bis beschouwd worden als uitzonderingen op de inspraakprocedures zoals beschreven in deze bijlage.

Antwoord: de verslagen van de publieksraadplegingen die worden georganiseerd op Belgisch niveau voor aanvragen voor proefnemingen worden gepubliceerd op de website van de Federale Overheidsdienst (zie pagina <http://www.health.belgium.be/nl/dieren-en-planten/planten/genetisch-gemodificeerde-organismen-ggo/raadplegingen-van-het-publiek>).

XXXVI. NUTTIGE WEBSITES INZAKE DE TOEPASSING VAN ARTIKEL 6 bis

Desgevallend, nuttige websites geven, met name websites waar er informatie gevonden kan worden over de besluiten inzake genetisch gemanipuleerde organismen en hun verspreidingsgebied.

Antwoord:

<http://www.health.belgium.be/nl/dieren-en-planten/planten/genetisch-gemodificeerde-organismen-ggo/raadplegingen-van-het-publiek>

Follow-up on issues of compliance

If, upon consideration of a report and any recommendations of the Compliance Committee, the Meeting of the Parties at its last session has decided upon measures concerning compliance by your country, please indicate (a) what were the measures; and (b) what specific actions your country has undertaken to implement the measures in order to achieve compliance with the Convention. Please include cross-references to the respective sections, as appropriate.

Antwoord: